

HÖGSKOLAN
I HALMSTAD

LSAMH91-120

EXAMENSARBETE

Kultur i fokus

En studie om kulturmöten utifrån
ensamkommande flyktingbarns perspektiv i Sverige

Isabelle Andersson

C-uppsats 15hp

Halmstad 2015-02-09

Abstract

Syftet med undersökningen är att belysa den sociala verklighet som utgörs av kulturella skillnader som ensamkommande flyktingbarn måste ta itu med när de anländer till Sverige och hur dessa skillnader påverkar individens identitet, vardag och sociala liv.

Jag valde att genomföra undersökningen med hjälp av att utföra kvalitativa semistrukturerade intervjuer med tre unga män arton till nitton år gamla. Samtliga av dessa respondenter, vars härkomst var från Afghanistan, har immigrerat hit till Sverige som ensamkommande flyktingbarn.

Undersökningen utgår från tre huvudsakliga vetenskapliga perspektiv kognitiv antropologi, fenomenologi och kunskapssociologi. Dessa vetenskapliga perspektiv är valda på grundval av att undersökningen omfattar sociala fenomen utifrån mina respondenters upplevelser.

Undersökningens teoretiska utgångspunkter är hämtade från Alfred Schütz teorier om "Individens sociala världar" och "Den omvärldsliga sociala relationen". Dessa utgör tillsammans med begreppet identitet själva ryggraden i min undersökning och används för att konstruera frågeformulären till intervjuerna liksom de används i undersökningens analys. I analysen använder jag mig av olika kognitiva processer som träder in i det mänskliga medvetandet när individernas världsbild hotas. Med motivet att undersöka hur respondenternas ursprungliga kollektiva kulturella kognitioner påverkas av Sveriges kollektiva kulturella kognitioner.

Slutsatserna påvisar att respondenternas kognitiva processers intensitet är mycket hög i mötet med den Svenska kulturen. De kognitiva processerna minskar dock något i mötet med personer från samma kultur. Men det går inte att återfinna någon självklar sfär i respondenternas liv, där respondenternas kognitiva processers aktivitet är minimal. Respondenterna upplever att mötet med den svenska kulturen ofta leder till missförstånd då respondenternas sociala referensschema från deras hemland inte fungerar i den svenska kulturen. Immigranternas vardag präglas ofta av ensamhet och att de kan må mycket dåligt. På grund av särskiljande kulturella faktorer ses sociala möten med svenskar som jobbiga och att de kräver mycket planering. Lösningen på denna problematik är, enligt respondenterna själva, att lära sig det svenska språket så snabbt som möjligt. Genom att lära sig språket finner respondenterna lösningar så de antingen slipper eller minskar de missuppfattningar som uppstår.

Nyckelord: identitet, kultur, kognitioner, immigrant

Innehållsförteckning

1.	Inledning.....	1
1.1	Problemformulering	2
1.2	Begreppsdefinitioner	3
1.3	Syfte och frågeställningar	4
2.	Vetenskapliga perspektiv	5
2.1	Genomförande och metod	6
2.2	Avgränsning i population och urval.....	10
2.3	Forskningsetiska principer	11
2.4	Avgränsningar	11
3.	Teoretiska utgångspunkter.....	12
3.1	Alfred Schütz teori om individens sociala värld och sociala relationer	12
3.2	Individens identitet i förhållande till dess inneboende världsbild	15
3.3	Kognitiva processer som försvarar individens världsbild	17
3.3.1	Analystabell över medvetandets kognitiva sfärer.....	18
3.3.2	Kognitiva legitimeringar	19
4.	Forskningsläge	20
4.1	Debatten om jaget i förhållande till den andre.....	20
4.2	Individens världsbild.....	21
4.3	Kulturmöten och kognitioner	24
5.	Analys	25
5.1	Det erfarenhetssamlade mötets kulturella kognitioner.....	26
5.2	Medvetandets kognitiva processer	29
5.3	Kulturen och den subjektiva livsvärlden.....	33
5.4	Strävan efter det erfarenhetsrelaterade mötet.....	34
6.	Slutsatser	37
6.1	Slutdiskussion och framtida forskning	41
	Referenslista.....	42
	Bilagor.....	44

1. Inledning

Tänk dig själv att du kommer till en social situation där ditt inlärd sociala beteende inte förstås och där du inte kan fråga hur något förhåller sig på grund av att du inte kan språket. Du kan inte heller förklara vad du menar på grund av språkförbristningar och kulturskillnader som i sin tur kan skapa missförstånd med din omgivning. Iscensätt också i ditt inre, att du i denna situation är en tonåring. Du är helt ensam och din familj finns inte hos dig och du kan inte kontakta dem. Du lever dessutom i ett kollektiv tillsammans med andra ungdomar som genomlever exakt samma sak som du själv. Vissa av er delar samma språk, många av er delar också den posttraumatiska stress som kantar er bakgrund av krig och förstörelse. Vissa av er har inga anhöriga kvar alls men alla delar ni samma öde, att ha förlorat den sociala trygghet som familj, språk och härkomst en gång i tiden stått för.

En sådan situation, beskriven ovan, hade kunnat appliceras i vilken tung thriller som helst och jag tror inte att någon som hade sett filmen hade gått ifrån den oberörd. Det som många inte tänker på eller vet, är att det faktiskt finns barn i Sverige som upplever denna situation just i den stund som du läser detta stycke.

Det är dessa emotionella upplevelser som denna uppsats handlar om, utifrån ensamkommande flyktingbarns perspektiv. De tre respondenter som deltagit i undersökningen var alla mellan sexton till sjutton år gamla, när de ensamma emigrerade till Sverige och lämnade sin familj bakom sig. Anledningen till att jag har valt att undersöka dessa upplevelser utifrån den här befolkningsgruppen är på grund av att ensamkommande flyktingbarn är en speciellt utsatt grupp i samhället. Dessa barn står ensamma inför integreringens dilemman, beskrivna ovan, utan ett socialt familjärt nätverk bakom sig som de kan luta sig mot när de ska assimileras in i det svenska samhället, i första hand via skolan. Salamankadeklarationen och barnkonventionen säger att skolväsendet och samhället ska värna om dessa barn.¹ Jag kommer inte titta på skolans roll i denna undersökning utan enbart på de generella upplevelserna kring kulturmöten utifrån de ensamkommande flyktingbarnens perspektiv. Om vi ska kunna värna om dessa barn på bästa sätt, är det av vikt att skapa en förståelse för dessa barns emotionella upplevelser kring kulturkrockar, när de anländer till Sverige.

¹ Se exempelvis salamankadeklarationen s.10 och barnkonventionen punkt 22.

1.1 Problemformulering

Det inomvetenskapliga problemet är att nyanlända ensamkommande flyktingbarns upplevelser kring kulturmöten och hur dessa påverkar de egna kulturella kognitionerna är ett utforskat område inom kognitiv antropologi.

När jag i en av skolverkets foldrar läser en utvärdering om hur flyktingbarn tas emot i det svenska skolväsendet, så beskriver skolverket att de nyanlända eleverna har ett stort behov av att utveckla det svenska språket för att klara skolgången. I foldern står det också att empiriska undersökningar som gjorts angående vilka faktorer som leder till en lyckad skolgång för nyanlända elever, lyfter betydelsen av en inkluderande undervisning. Nyanlända elever integreras snabbare om de undervisas tillsammans med övriga svenska skolungdomar, till skillnad från de nyanlända elever som undervisas i enskilda grupper exkluderade från övrig undervisning.²

Jag hävdar att skolverket och samhället inte ska stirra sig blinda på den problematik som rör just tillägnandet av det svenska språket. Utan att skolverket och samhället borde lägga minst lika stor tyngd på behovet av att lära ut det svenska kulturella språket, för att kunna främja och underlätta integration i det svenska samhället.³ Kunskap om det kulturella språket utgör den sociala förutsättningen att på ett oproblematiskt sätt kunna närma sig varandra. Det faktum att skolverket bortser från kulturens inverkan på individens förmåga att socialiseras in i en ny social kontext för att på sikt skapa en inre trygghet visar att den vidd av problematik kulturella möten medför i den enskilda individens själsliv och vardag inte är prioriterad eller belyst.

Skolverket påtalar att forskningen har kommit fram till att sociala möten mellan den svenska och den främmande kulturen främjar integration och språkutveckling är mycket positivt och något som absolut bör tas fasta på.⁴ Men det utomvetenskapliga samhälleliga problem som faktiskt är ett socialt bekymmer i samhället, är hur dessa sociala möten påverkar de individer som inte behärskar språket i relation till de sociala normer som kantar det omgivande samhället. En människa som bär på ett tungt bagage från det förflutna, som inte behärskar

² Skolverket 2013, s.2.8.

³ Notera att jag med integrering inte menar att dessa individer måste eller ska bli genuint svenska. Utan snarare skapa en trygghet och en förståelse för skillnader i det sociala rummet.

⁴ Skolverket 2013, s.8.

språket och därför inte kan navigera sig fram på ett adekvat sätt i samhället, på grund av att de inte förstår den sociala kontexten, kan agera på ett sätt som kan uppfattas som irrationellt av sin omgivning. Dessa aspekter kan medföra att individen uppfattas som udda vilket i sin tur kan leda till att det blir ännu mer problematiskt för individen att utveckla och binda nya sociala kontakter. Att undersöka och upplysa om dessa aspekter är intressant och högaktuellt när det handlar om att kunna skapa tolerans och förståelse i vårt mångkulturella samhälle idag. Tolerans och förståelse är nämligen den enda vägen mot respekt för den andre i vårt samhälle. Därmed är det också en faktor som legitimerar att denna undersökning görs.

1.2 Begreppsdefinitioner

Det upplevda mötet mellan två individer karaktäriseras enligt Alfred Schütz av fyra olika världar som utgör referenspunkter för huruvida individerna identifierar sig med varandra eller inte. Dessa sociala världar delas upp i den sociala medvärlden, den sociala omvärlden, den sociala förvärlden och den sociala eftervärlden.

- Den sociala förvärlden definieras som historien som individen känner till och betraktar som sin egen. Den kan sträcka sig från individens etniska, internationella, nationella eller biografiska historia.
- Den sociala eftervärlden definieras som att bägge individerna efter social avkodning antas dela en framtid tillsammans som grupp eller ej.
- Den sociala medvärlden definieras som kulturen och gruppen som individen växer upp i. Individen kan denna kultur genom erfarenhet.
- Den sociala omvärlden definieras som individens upplevda sociala kontext som innefattar socialt oskrivna regler, normer och värden. Dessa aspekter är ett resultat av inlärd livserfarenheter.⁵

Schütz fyra sociala världar likställer jag i uppsatsen med vad Anita Cvetković beskriver som individers kollektiva kulturella kognitioner. Cvetković menar att kulturen är införlivad i individers kognitiva referensscheman och att dessa referensscheman delas av en grupp och

⁵ För en mer ingående beskrivning, se: uppsatsens teoretiska utgångspunkter.

därför kan kallas kollektiva kulturella kognitioner.⁶ Alla olika etniska grupper som finns i världen har därmed olika kollektiva kulturella kognitioner som innefattar olika sociala normer och värden vilka genomsyrar individens världsbild och därmed även genomsyrar dess identitet. Dessa kollektiva kulturella kognitioner delas i sin tur av de individer som lever och är födda inom respektive grupp.

Begreppet kultur ska i uppsatsen förstås som en kollektiv uppfattning om hur livet i samhället ska se ut, hur samhället fungerar, ett samhälles förgivettagna traditioner ceremoniella såväl som religiösa och dess betydelse för den enskilda individen.

Begreppet världsbild beskriver en individs bild eller uppfattning om hur saker och ting faktiskt är.⁷ Begreppet identitet definieras som personers egen identifikation, tillhörande en bestämd kultur, etnisk grupp eller nation. Liksom en individs självbild, en medvetenhet om sig själv som en unik individ.⁸

1.3 Syfte och frågeställningar

Syftet med undersökningen är att belysa den sociala verklighet som utgörs av kulturella skillnader som ensamkommande flyktingbarn måste ta itu med när de anländer till Sverige och hur dessa skillnader påverkar individens identitet, vardag och sociala liv.

Dessa aspekter kommer jag försöka bena ut med hjälp av följande frågeställningar:

1. Hur påverkas de ensamkommande flyktingbarnens kulturella kognitioner av den svenska kulturens kollektiva kulturella kognitioner?
2. Hur tar upplevda kulturella skillnader sig uttryck i de ensamkommande flyktingbarnens beskrivningar av sin subjektiva livsvärld?
3. Vilka konsekvenser ger dessa upplevelser av att leva som immigrant och ensamkommande flyktingbarn i Sverige respondenternas vardag och sociala liv?

⁶ Cvetković Anita 2008, s.21.

⁷ Gerholm Lena 1985, s.92-93.

⁸ NE, 2015 a. & NE, 2015 b.

2. Vetenskapliga perspektiv

Det finns personer som menar att kognitiva processer är något som enbart kan undersökas genom experiment utförda i laboratorier. Roy G. D'Andrade menar att det absolut finns en mängd frågor som enbart kan besvaras med hjälp av ett sådant tillvägagångssätt men hävdar att *"det allmänna målet med kognitiv Antropologi är att söka skapa en förståelse för mänskligt liv så som det gestaltar sig genom att undersöka kunskap som ligger innesluten i ord, och berättelser som lärs in och delas med andra människor"*.⁹ Egentligen är min undersöknings vetenskapliga infallsvinkel bäst lämpad att härledas till kognitiv antropologi. Men dessvärre är just denna vetenskapliga förgrening inte speciellt utbredd i Sverige. Kognitiv antropologi är dock en tvärvetenskaplig förgrening vilket möjliggjort att jag har kunnat hämta inspiration empiriska undersökningar från andra vetenskapliga fakulteter som berör ämnet exempelvis inom psykologi, fenomenologi och kunskapssociologi. Kvale och Brinkmann beskriver att fenomenologin i kvalitativa undersökningar innebär att forskaren söker kunskap om sociala fenomen utifrån respondenternas egna subjektiva uppfattningar genom att söka beskriva informanternas världsbild så som respondenterna själva uppfattar den. Undersökningens ram utgår från ett fenomenologiskt perspektiv då jag lägger ett stort fokus på empirin i uppsatsens analys och fokuserar på de enskilda individernas verklighetsuppfattningar om hur de upplever kultur i vardagen.¹⁰ Men kunskapssociologin fungerar som en färgsättare till fenomenologin då den öppnar upp, breddar och inkluderar de sociala skikt som berör individens verklighetsuppfattning. Kunskapssociologins grundare Peter Berger och Thomas Luckman hävdar att kunskapssociologin har att göra med själva analysen av den sociala konstruktionen av verkligheten. Verkligheten i samhället är alltså vad individen själv uppfattar den som, vilket går väl ihop med det fenomenologiska perspektivet. Men kunskapssociologin tar även hänsyn till att samhället i sin tur är en produkt skapad av människor, verkligheten är konstruerad av enskilda individers objektiva uppfattningar, liksom själva individen är skapad av sociala relationer och interaktioner.¹¹ Dessa tankar visar att alla samhällen är unika då skapandet av samhället utgår från sociala och kulturella normer, vilka utgår från individen

⁹ D'Andrade Roy G 1995, s. xiii.

¹⁰ Kvale Steinar & Brinkmann Svend 2009, s.42.

¹¹ Berger Peter & Luckman Thomas 1966, s.15,79.

och verkar växelvis via individen och det omgivande samhället och utgör en förutsättning för varandra.

2.1 Genomförande och metod

Jag tar alltså inte och begränsar mig till ett vetenskapligt perspektiv, alla dessa presenterade perspektiv; kognitiv antropologi, fenomenologi och kunskapsociologi kompletterar varandra och ökar min undersöknings validitet, då de vetenskapliga perspektiven styr vilka aspekter som jag måste beröra i mina intervjuer för att på så vis kunna besvara undersökningens frågeställningar.¹² Jag kommer alltså inte bara ta hänsyn till individens subjektiva världsbild utan jag tar också hänsyn till individens sociala förutsättningar, sociala relationer, kultur och personliga biografi i min undersökning, då dessa aspekter växelvis påverkar varandra.¹³

Alfred Schütz teori "individens sociala världar", "den omvärldsliga sociala relationen" liksom tankar från Lena Gerholms kognitiva processer används som ett stöd för utformandet av min intervjuguide. Som vetenskaplig metod utför jag tre kvalitativa semistrukturerade intervjuer med ensamkommande flyktingbarn från Afghanistan. Dessa tre respondenter utgör undersökningens empiri som ska besvara undersökningens frågeställningar. Mitt empiriska material struktureras upp utefter ett fenomenografiskt perspektiv efter transkribering, där jag letar efter mönster och strukturer i materialet för att sedan presentera utfallet i min analys. För att kunna analysera respondenternas psykosociala verklighet, beskriven av Alfred Schütz teorier i förhållande till begreppet Identitet, i relation till de kulturmöten som respondenterna upplever, använder jag mig av Lena Gerholms beskrivning av en individs kognitiva processer. Dessa processer är mer eller mindre aktiva när individer behöver försvara eller legitimera sin världsbild. För att beskriva olika kulturella härkomster använder jag mig av Anita Cvetkovičs begrepp kollektiva kulturella kognitioner för att förtydliga det mångfacetterade begreppet kultur.

Med hjälp av dessa presenterade teoretiska utgångspunkter analyserade jag de kognitiva processer i förbindelse till de upplevelser som respondenterna redovisar i uppsatsens empiriska data. Jag har därefter satt undersökningens analys och slutsatser i relation till den tidigare forskning som är redovisad. I uppsatsens slutsatser beskrivs de resultat som analysen genererar, i kapitlet diskuteras även intressanta aspekter för vidare forskning.

¹² Bryman Alan 2011, s.352.

¹³ Se: Frågeformulär under bilagor.

2.1.1 Frågeformulär

Jag har försökt så långt det är möjligt hålla mig objektiv och reflexiv i mitt arbete för att undvika förutfattade meningar eller dra egna normativa slutsatser som kan påverka studiens resultat på ett negativt sätt. Intervjuguiden är konstruerad utefter Schütz sociala omvärld, medvärld, förvärld och eftervärld och innehåller en omfattande volym av frågor konstruerade utefter de fyra olika världarna. Jag utgår ifrån individens tankar och upplevelser i mitt frågeformulär för att senare kunna beskriva hur de enskilda individerna uppfattar sin upplevda verklighet, med syftet att fånga upp kulturkrocken och den enskilda individens syn på den svenska kulturen. Målet är också att försöka fånga upp respondenternas reaktion på den Svenska kulturens normer och värden som ställer upp riktlinjer för hur individen förväntas agera inom kulturens ramar för att inte betraktas som avvikande. Med inspiration av Gerholm så valde jag att lyfta aspekter som upplevd moral, ton, karaktär och stil för att på så vis lyfta den underliggande attityden gentemot den andre, det vill säga respondentens upplevelser av Schütz olika sociala världar.¹⁴

Anledningen till att frågorna är så många är för att jag på förhand inte visste exakt vilka kulturella skillnader som existerar mellan den svenska och afghanska kulturen, liksom jag inte visste om dessa kulturella skillnader på något sätt påverkade respondenternas liv. För att få ett uttömmande svar som kunde spegla den sanna verkligheten så tog jag beslutet att jag var tvungen att ställa frågor som relaterar till en mängd olika aspekter. Hade jag inte gjort det så hade det funnits en risk att undersökningen hade blivit normativ då den enbart hade återspeglat aspekter som jag själv hade trott påverkar individen baserat på mina egna förutfattade meningar. Jag är mycket glad att kunna meddela att de svar som jag trodde att jag skulle få inte realiserades i intervjuerna utan visade på helt andra aspekter än vad jag från början trodde det empiriska materialet skulle utvisa.

Under själva intervjuerna blev det tydligt att Alfred Schütz sociala medvärld, omvärld, förvärld och eftervärld vävdes in i respondenternas svar oavsett vilken av Schütz "världar" vi talade om. På grund av det så kändes många av de formulerade frågorna som överflödiga och redan besvarade under intervjuens gång. Jag upplevde att en "total" mättnad av frågornas svar i förhållande till de frågor som ställdes, uppkom hos alla respondenter och att

¹⁴ Gerholm Lena 1985, s.92.

det empiriska omfånget blev så pass omfattande att jag kunde besvara mina frågeställningar.

2.1.2 Intervjuer

Min undersöknings empiri består av semistrukturerade intervjuer. Fördelen med att använda mig av en semistrukturerad intervju är att detta tillvägagångssätt tillåter ett antal fasta frågeställningar så att var informants intervju följer samma röda tråd, men att jag i min undersökning ändå har möjligheten att kunna ställa följdfrågor. Genom att be respondenterna att närmare förklara vad de menar med sina svar så kan jag på så vis skapa en djupare förståelse för respondenternas upplevelser. Det som också är positivt med semistrukturerade intervjuer är att det hjälper den mer oerfarna intervjuaren att hålla den röda tråden. En öppen intervju kan lätt leda till att information som är av intresse för att besvara undersökningens frågeställningar glöms bort eller missas vid intervjutillfället.¹⁵ Detta tillvägagångssätt ökar undersökningens validitet då det ger den som intervjuar möjligheten att fördjupa sig i intressanta aspekter som uppkommer under intervjuens gång. Men semistrukturerade intervjuer medför också att det går lättare att undvika missförstånd mellan respondenten och den som intervjuar. Speciellt i detta fall då respondentens ibland begränsade kunskaper i att tala och förstå svenska innebär att den som intervjuar måste vara tydlig för att undvika eventuella feltolkningar.

På grund av bristande kunskaper i det svenska språket ville samtliga respondenter intervjuas var för sig, men med kompisarna närvarande, för att kunna hjälpa varandra med tolkning. Detta var ett krav från respondenternas sida för att vilja delta i undersökningen. Därmed finns det en viss risk att svaren i undersökningen är färgade av gruppträck.

Under intervjun upplevde jag att samtalsklimatet var bra och att kamraternas närvaro snarare skapade en känsla av trygghet under intervjuerna och att respondenterna fritt kunde uttrycka sina åsikter och upplevelser. Dock förorsakade en följdfråga angående deras gemensamma vänskap, en kortare gruppdiskussion, vilken finns med i analysen av empirin. Jag beslutade att det var rimligt att även denna diskussion applicerades i undersökningens empiri då samtliga deltagare i diskussionen var respondenter i undersökningen. En annan

¹⁵ Kvale Steinar & Brinkmann Svend 2009, 43.

faktor som legitimerade beslutet var att den semistrukturerade intervjun är mycket flexibel och därför tillåter följdfrågor som är genererade från andra respondenters svar.¹⁶

Det faktum att jag som intervjuare är en kvinna såväl som den faktorn att jag har en svensk härkomst, kan också bidra till att vissa svar utelämnas, förskönas eller korrigeras av respondenterna. Speciellt med tanke på att samtliga respondenter har en mycket begränsad erfarenhet med kvinnor, som inte är familjemedlemmar, innan de kom hit till Sverige. Denna faktor kan också vara av betydelse vad gäller oviljan att bli intervjuade enskilt.

2.1.3 Transkribering

Jag har ordagrant författat materialet vid transkriberingen liksom Kvale och Brinkman betonar nödvändigheten av.¹⁷ Dessa tankar appliceras i uppsatsen med reservation gällande korrigerande av viss meningsuppbyggnad för att underlätta läsningen i analysen, dock utan att ändra innebörden i det som sagts i intervjuerna. Därför har jag också tagit hänsyn till och skrivit ner eventuella känslouttryck i form av ansiktsuttryck, pauser eller gester. Jag beskriver varje paus med tre punkter. Detta gör jag för att kunna skapa en djupare förståelse för mitt empiriska material och för att på så vis plocka fram individernas enskilda personliga upplevelser av den svenska kulturen i samband med intervjun.

2.1.4 Den fenomenografiska analysen

Jag utgår från en fenomenografisk metod vilken är beskriven i Runa Patel och Bo Davidssons anvisningar när jag analyserar mitt empiriska material efter transkriberingen.

Undersökningen är på så vis induktiv då denna process kännetecknas av att jag läser och sorterar materialet fram till dess att ett mönster framträder och är därmed teori-genererande. Resultaten kommer dock inte kunna generaliseras utan stannar vid en djupare kvalitativ förståelse för individernas världsuppfattning då respondenternas antal är för få för att kunna tjäna som underlag för att kunna representera en hel population.¹⁸

Den fenomenografiska analysens process innebär att jag först och främst kommer söka skapa en djupare förståelse för materialets helhetsintryck, för att därefter finna skillnader eller likheter i mitt empiriska material. Materialets stoff kommer utefter dessa likheter och

¹⁶ Bryman Alan 2011, s.413-414.415.

¹⁷ Ibid 2009, s.42,46.

¹⁸ Se: 2.2 Avgränsning i population och urval.

skillnader delas upp i lämpliga kategorier beroende på materialets underliggande struktur och mönster.¹⁹ Därefter presenteras dessa kategorier i undersökningens analytiska del där materialet sätts i relation till tidigare forskning, valda begrepp och teoretiska utgångspunkter.

Även om fenomenologin och fenomenografin är två skilda förhållningssätt så är båda inriktade på att beskriva individers uppfattningar. Fenomenologin har inga speciella anvisningar om hur själva analysen ska utformas, därför finns det inget som säger att ett fenomenografiskt tillvägagångssätt skulle underminera undersökningens validitet. Tvärt om så passar detta tillvägagångssätt bra med tanke på att intervjun är semistrukturerad och därför följer ett antal fasta frågeställningar med öppna svar och tillåter följdfrågor som kan klassas som underkategorier till respektive frågeställning vilket underlättar den fenomenografiska analysen.

2.2 Avgränsning i population och urval

Respondenterna är tre unga män som är mellan arton och nitton år gamla och samtliga är ensamkommande flyktingbarn boende i Halmstad. Alla respondenter var minderåriga när de anlände till Sverige och därför kan dessa ungdomar klassas som ensamkommande flyktingbarn trots att de nu är myndiga. Urvalet har genom dess särskilda kännetecken valts ut på grund av deras likstämmiga levnadsförhållanden här i Sverige, ett så kallat målinriktat urval. Urvalet är bestämt genom snöbollseffekten, vilket också medför att respondenterna känner varandra privat.²⁰ Samtliga respondenter har emigrerat till Sverige på egen hand och har lämnat familjen bakom sig i Afghanistan. De har inte bott här längre än cirka, två till fyra år. Därmed utgör de tillsammans en specifik grupp, med speciella förutsättningar då de ensamma måste möta de svårigheter som kan uppkomma i integrationsprocessen. Detta urval passar min undersöknings syfte då de upplevelser som jag vill undersöka är immigrerade ensamkommande flyktingbarns upplevelser av att möta en ny samhällskontext och söka integreras i densamma utifrån deras redan tillskansade världsbild utifrån deras egna val, önskingar och premisser. Jag har undersökt respondenternas val av strategier för att söka välbefinnande, tillhörighet och gemenskap i det svenska samhället.

¹⁹ Patel Runar & Davidsson Bo 2003, s.33.

²⁰ Bryman Alan 2011, s.434.

Även om gruppen kan anses vara homogen så är mitt totala material allt för litet för att kunna generaliseras.²¹ Undersökningens resultat stannar på grund av dessa faktorer vid att enbart belysa situationen för dessa tre unga mäns redogörelser.

2.3 Forskningsetiska principer

Mina forskningsetiska principer är hämtade från Alan Brymans checklista som behandlar etiska frågor kring intervjuer. Jag har i denna lista tagit hänsyn till de forskningsetiska principer som är relevanta för denna undersökning.²²

Då respondenterna som deltagit i undersökningen alla är över 18 år gamla har det inte funnits några behov av att be om målsmans tillåtelse för att respondenterna ska få delta i undersökningen. Som introduktion till var intervju har jag gett en uttömmande redogörelse om vad undersökningen handlar om. Jag har också låtit dem veta att de när som helst kan ändra sig och bestämma att de inte vill delta i undersökningen samt att de kan hoppa över att besvara frågor som de känner är obekväma. Jag har också gett information i fråga om konfidentialitet och upplyst respondenterna om att inte deras kontaktuppgifter, fullständiga namn eller några som helst kännetecken eller signalement som kan härledas till dem kommer finnas med i undersökningen. Respondenterna har gett sitt medgivande att jag ska få använda deras intervjuer som empiri i undersökningen, innan jag påbörjat själva frågeformuläret. Respondenterna har själva fått bestämma var och hur intervjuerna ska äga rum, för att de ska känna sig så bekväma som möjligt under intervjun.²³

2.4 Avgränsningar

Jag har valt att utgå från Alfred Schütz tankar trots att hans arbete fått en viss kritik från existensfilosofin. Anledningen till att jag valt att bortse från denna kritik är på grund av att min analys av materialet inte utgår ifrån individens fria vilja eller de existentiella frågor som informanterna kan tänkas ha. Jag utgår snarare från individens upplevda verklighet såväl som de verktyg som medvetandet använder sig av för att kunna legitimera det egna handlandet eller dess omgivning.

²¹ Ibid 2011, s.193.

²² Ibid 2011, s.146.

²³ Ibid 2011, s.131-145.

Jag kommer inte heller befatta mig med individens eftervärld på så vis att jag kommer be informanterna sja om sin framtid utan snare lyfta individens förväntningar i relation till dess preferenser, helt enkelt på grund av att ett siande om vad som kommer hända inte är vetenskapligt realiserbart eller något som överhuvudtaget återspeglar verkligheten eller vad som så småningom kommer bli en vedertagen sanning i informanternas liv. Dock anser jag att förväntningar inför framtiden skapar en känsla av mening i individens tillvaro. Då en tillvaro utan framtidsutsikter och förhoppningar medför att tillvaron blir meningslös utan struktur, livsvilja och förväntningar. Därför är denna aspekt högst relevant att ha med i undersökningen då framtidsutsikterna speglar individens önskningar och mål med livet. I övrigt är sammanfattningen och tolkningen av Alfred Schütz texter helt och hållet min egen, likaså konstruktionen av samtliga modeller som är redovisade i samband med Schütz teorier. Jag tar därför på mig allt ansvar för eventuella missförstånd eller missuppfattningar av dess innehåll.

3. Teoretiska utgångspunkter

3.1 Alfred Schütz teori om individens sociala värld och sociala relationer

De av Alfred Schütz teorier som jag valt att använda mig av i min uppsats presenteras i följande avsnitt. Teorierna kommer användas som ett grundläggande stöd för utformandet av min intervjuguide samt uppsatsens analys. Dessa teorier beskriver ramarna kring individens subjektiva livsvärld.²⁴ Teorin "Individens sociala världar" beskriver individens verklighet som att den består av olika världar kallade den sociala omvärlden, medvärlden och förvärlden och eftervärlden. Dessa olika världar har hjälpt till att utforma vilka frågor som måste lyftas i samband med intervjuerna. Teorin "Den omvärldsliga sociala relationen" beskriver hur "jaget" möter "den andre" i en social kontext. Denna teori kommer användas i

²⁴ Intervjuernas totala utformande återfinns bland undersökningens bilagor.

uppsatsens analys, där den kommer sättas i relation till empirin och de kognitiva processer som försvarar respektive legitimerar respondenternas världsbild.

Individens sociala världar

Individens hela existens kretsar kring den sociala omvärlden som hen delar med andra individer. I denna världen delar individerna upplevelserna. Dessa upplevelser kan uppfattas olika på grund av individens egen personliga uppfattning, men handlar i grunden om samma saker. Denna sociala kontext tar varje individ som är uppfödd och lever i den för självklar och tänker därför inte på hur den är konstruerad.

De händelser som individen delar med andra samlas som erfarenheter och mynnar så småningom ut i vad Schütz kallar den sociala medvärlden. Den sociala medvärlden delar individerna genom att de tillsammans lever i den, de kan den och de vet hur den fungerar. Den sociala förvärlden, det vill säga själva historien som individen känner till och kan betrakta som sin egen är också relevant i förhållande till individens existentiella vara i relation till den sociala medvärlden och omvärlden. På sätt och vis kan kunskapen om den existentiella förvärlden likställas med den gemensamma referensram som delas av individer som säger sig tillhöra exempelvis en gemensam nation.

Erfarenheterna från individens förvärld tillsammans med den sociala omvärlden och medvärlden färgar individens egna förväntningar inför framtiden. Vilket är samma sak som dess eftervärld, där individen kan, vågar och vill se framåt.²⁵

Schütz för med sig tanken att individer som lever i samma samhälle delar en förgivettagen livsvärld, sociala koder, historia liksom förväntningar inför framtiden. Det som är intressant är att utifrån dessa fyra olika sociala världar ta och studera vad som händer då individer församman som bär med sig olika erfarenheter av vad som kännetecknar omvärlden, förvärlden, medvärlden och eftervärlden? Hur ter sig deras upplevelser av varandras beteenden och framförallt hur påverkar dessa skillnader de sociala relationer som vårt samhälle består av? Dessa frågeställningar baserar konstruktionen av relevanta frågor i mitt frågeformulär i förhållande till undersökningens frågeställningar, som respondenterna ska

²⁵ Schütz Alfred 2002, s.137-143.

besvara.²⁶ Men teorin kommer också användas i undersökningens analytiska del i relation till Schütz teori om den sociala omvärlden.

Den omvärldsliga sociala relationen

Alfred Schütz beskriver att den omvärldsliga sociala relationen kännetecknas av att individen övergår från att enbart se sig själv i ett sammanhang, till att identifiera sig själv med sin nästa som ett "du" vilket är detsamma som ett likvärdigt "jag" och se ett ursprungligt "vi".

Motpartens uppfattning av mig manifesteras i den sociala omvärlden i relation till de intentioner som de gemensamma subjektiva upplevelserna genererar. Individer relaterar sina upplevelser av varandra till varandra och skapar generella meningssammanhang av nuet. Individers erfarenheter av varandra kommer därefter ingå i varandras erfarenheter om "den andre" som i sin tur styr förväntningarna av den enskilda individens handlande. Förenklat kan man säga att jag vet om din uppfattning av mig liksom du vet min meningsuppfattning av dig. Dessa meningssammanhang vet både du och jag och de kommer fortsättningsvis styra min orientering av min livsvärld.

Min egen världsbild styr helt enkelt hur jag uppfattar min omgivning liksom den "andres" världsbild styr hur hen uppfattar mig. Detta "vi" har olika grader av intimitet och kan därmed sägas existera i olika situationer beroende på vilken social sfär som detta "vi" existerar i. Det grundläggande faktumet är att "vi" relationen liksom de sociala relationer som finns i individens omvärld enbart blir uppenbarad för den individ som träder ur den. Men inte för den individ som lever i den, då denna individ tar sin omvärld för given.²⁷

Individens sociala världar liksom den omvärldsliga sociala relationen utgör tillsammans grundstommen för vad som kallas för individens världsbild.

Var individ känner sitt samhälle. Med det menar jag att en individ som växer upp i ett samhälle tar hela samhällets konstruktion för given. Dess koder och regler är införlivade i individens hela jag och ifrågasätts vanligtvis inte på kort sikt, då samhällen vanligtvis förändras trögt och mycket långsamt.

²⁶Se: Undersökningens bilagor för att finna undersökningens frågeformulär.

²⁷Schütz Alfred 2002, s.149-154.

Detta är anledningen till att jag som "forskare" måste utgå från immigrantens perspektiv då jag som svensk medborgare med ett långt svenskt ursprung inte kan uppfatta denna komplexa verklighet, nämligen att känna att man inte delar de kollektiva kulturella kognitioner som kännetecknar gruppens sociala förvärld, medvärld, omvärld och eftervärld. Dock är situationen motsatt, när en individ ifrån en annan typ av samhälle, exempelvis Afghanistan, söker tillhåll i ett annat slags samhälle, exempelvis Sverige. Denna individ kommer inte på något sätt ta samhället för givet. Helt enkelt på grund av att de regler och normer som återfinns i Sveriges kultur innefattar helt nya sociala koder som individen måste förhålla sig till, för att inte uppfattas som annorlunda gentemot den "andre". Alfred Schütz skriver att "främlingen" är objektiv i förhållande till sin omvärld på grund av att han söker efter den totala kunskapen om den nya kulturen. Avsikten med främlingens analys och iakttagelser av den främmande kulturen är att bygga upp ett nytt referensschema i förhållande till den främmande kulturen, som kan appliceras i individens vardagliga liv.²⁸

3.2 Individens identitet i förhållande till dess inneboende världsbild
De aspekter som jag ämnar undersöka omfattar den identitet som Thomas Hyland Eriksen anser är förbunden med det mänskliga köttet. Det vill säga den identitet som från födseln är så djupt rotad inom oss att själva förlusten eller ifrågasättandet av den orsakar smärta. Individens egen upplevda världsbild i förhållande till omvärlden är skapad i förhållande till den kontext som individen växt upp i. Det vill säga i den sfär som finns mellan individerna i samhället och dess omgivningar där influenserna som skapat denna identitet är kultur och normer. Därmed tillhandahåller kultur allt råmaterial som behövs för att en individ ska kunna identifiera sig med den andre. Syftet med detta är att kunna känna social trygghet och förtrolighet.²⁹ Cvetković kallade detta referensschema som återfinns hos alla individer för kulturella kognitioner och menar att en befolkningsgrupp delar en kollektiv kulturell kognition.³⁰ Därmed innehar alla befolkningsgrupper i hela världen sitt eget kollektiva kulturella kognitionsschema, som stämmer överens mellan alla medlemmar som verkar inom den sociala gruppen.

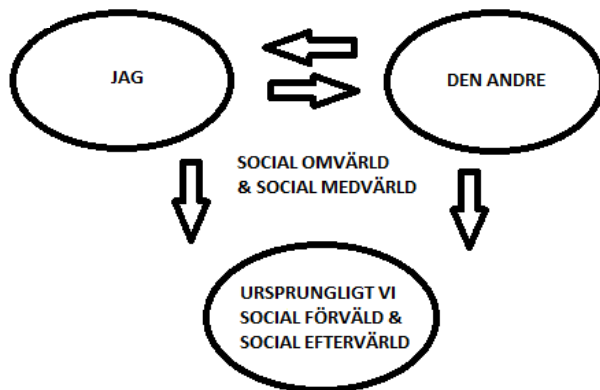
²⁸ Schütz Alfred 2002, s.234.

²⁹ Hyland Eriksson Thomas 2004, s.59,70,83, 125.

³⁰ Cvetković Anita 2008, s.21.

Det erfarenhetsrelaterande mötet

Modell 1

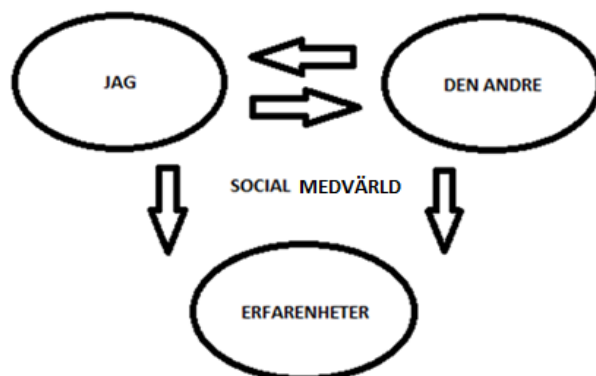
Modellen "Det erfarenhetsrelaterade mötet" beskriver vad som sker i det mänskliga referensschemat, när två individer som delar samma kollektiva kulturella kognitioner, möter varandra.

I modell ett, här till vänster visas hur Schütz fyra sociala världar inkorporeras i mötet mellan två individer som delar varandras kulturella kognitioner. Individerna "jag" och "den andre" relaterar till varandra. Bägge två kodar på mindre än en sekund av kön och etnicitet och finner markörer som påvisar att "vi" delar ett historiskt "vi." Denna upplysning innebär att "vi" automatiskt skapar en uppfattning om varandra och tar kanske förgivet att detta vi även delar en social eftervärld. Skulle det behövas så hade vi kanske till och med, i väntan på tunnelbanan eller tåget, kunnat diskutera frustrationen över bristen på soltimmer under hösten 2014 och uttrycka en längtan efter den svenska våren. Den sociala omvärlden som vi delar talar nämligen automatiskt om för oss hur "vi" på ett lämpligt sätt närmar oss varandra. Detta vet "vi" för "vi" har tagit förgivet att vi delar den sociala medvärlden där bägge två delar samma erfarenheter och vi vet om hur den fungerar.

Det erfarenhetssamlade mötet

Modell 2

I modell två, till höger visas hur Schütz fyra sociala världar inkorporeras i mötet mellan två individer som inte delar varandras kulturella kognitioner. När "jag" och "den andre" kodar av varandras markörer drar "vi" en slutsats om att "vi" har helt olika etniska bakgrunder. Därmed försvinner

Modellen "Det erfarenhetssamlade mötet", visar vad som händer i det mänskliga referensschemat när två individer möts, som inte delar varandras kollektiva kulturella kognitioner.

förmågan att kunna relatera till den sociala omvärlden, förvärlden och eftervärlden. I stället delar vi enbart den sociala medvärlden, där vi delar upplevelser med varandra. I dessa gemensamma möten och upplevelser kodar vi av varandras handlingar och lagrar dessa iakttagelser som sociala erfarenheter.³¹

Dessa modellers syfte är att på ett enkelt sätt synliggöra hur kulturella möten appliceras i individens kognitiva identifikationsprogram. Vad modellerna inte synliggör är effekten av dessa möten och hur dessa möten påverkar den enskilda individens identitet, beroende på om kulturmötena avlöper positivt eller negativt. Dessa aspekter kommer jag dock ta hänsyn till i min undersökning via respondenternas erfarenheter.

Eriksen beskriver att detta kognitiva identifikationsprogram, som äger rum i en individs sinne gent emot "den andre", är förhands programmerat utifrån erfarenheter, det inlärd, och det kulturella. Individernas känsla av att kunna relatera till varandra skapar trygghet. Dessa tankar anser jag, stämmer väl överens med Alfred Schütz teorier om individens omvärldsliga sociala relationer och individens sociala världar. Eriksen fortsätter diskussionen med att hävda att dessa gemensamma erfarenheter av varandra lärs in mycket djupt, faktiskt *"...ännu djupare än språket"*.³²

3.3 Kognitiva processer som försvarar individens världsbild

Lena Gerholm beskriver de kognitiva processer och legitimeringar som framträder när en individs verklighetsbild hotas. De kognitiva processerna och legitimeringarna är mentala verktyg som alla individer innehar i sitt medvetande och används i en ökande skala beroende på huruvida omgivningen stämmer överens med, eller bekräftar individens världsbild.

Ifrågasätts världsbilden så ökar de kognitiva processernas intensitet. Men är individen i ett socialt sammanhang som individen känner samhörighet och bekantskap med så är de kognitiva processerna nere på en lägstanivå där individen mentalt slappnar av.³³

De teoretiska sfärer som jag kommer titta efter i mitt empiriska material när jag analyserar dessa kulturella närmanden och avståndstaganden beskrivs i nästa underrubrik.

³¹ Modell 1 & Modell 2, är inspirerade av Alfred Schütz teorier om "Individens sociala världar" & "Den omvärldsliga sociala relationen. De exempel som beskrivs i samband med bägge modellerna är mina egna.

³² Hyland Eriksson Thomas, 2004, s.39, 107.

³³ Gerholm Lena, 1985, s.92-93, 118.

3.3.1 Analystabell över medvetandets kognitiva sfärer.

De kognitiva processer som sätts igång när individens världsbild inte längre stämmer överens med verkligheten kan delas in i fyra sfärer. Dessa sfärer visas nedan. Det är dock viktigt att poängtera att dessa sfärer inte på något vis rangordnas i förhållande till varandra. Dessa sfärer verkar hela tiden i en persons vardagliga liv och aktiveras beroende på hur individens intagna verklighet kan tas upp av individens redan tillskansade världsbild.

Tabell 1.

Det självklarar sfär.	Detta är en passiv nivå där individen hyser föreställningar som är gemensamma och så pass självklara att de delas av många andra individer.
Verklighetskonstruktion, legitimering.	På denna nivå upplevs verkligheten som annorlunda gent emot omvärlden. Individen tvingas därför att antingen legitimera sin verklighetsuppfattning genom förklaringar för på sikt skapa eller omvärdera nya infallsvinklar för att reducera de tvivel som finns så att verkligheten åter igen anses trovärdig. Kunskapssociologer brukar kalla denna process för legitimering.
Misslyckandet	När individen riskerar att misslyckas med att försvara sin världsbild eller konstruerade verklighet börjar individen manipulera de iakttagelser som inte passar in i den rådande världsbilden. De nya kunskaperna förändras för att kunna passa in i individens tidigare kunskaper.
Det offensiva stadiet.	Individen har en rad uppfattningar inkorporerade i sin världsbild. När individens omgivning motsäger dessa uppfattningar uppstår påfrestningar på dessa. Individen själv upptäcker motsägelsefullheten och resultatet blir att försöka rädda de uppfattningar som räddas kan genom att använda sig av olika kognitiva processer. ³⁴

Tabell 1, Tankeprocessen som pågår beskrivs som att individens kunskaper (från det förflutna) bidrar till hur individen själv kategoriserar och organiserar de iakttagelser som individen gör i sin (nutid). Genom denna kognitiva förmåga bygger individen upp bilder av sin omvärld. Kunskaperna eller intrycken är selektiva och bestäms utifrån individens egna intressen och är därför unik. Enligt kunskapssociologin är detta tankemönster en akt för att kunna bemästra olika situationer.³⁵

³⁴ Gerholm Lena 1985, s.118-120.

³⁵ Ibid 1985, s 27-28.

3.3.2 Kognitiva legitimeringar

Det finns olika typer av kognitiva försvarsmekanismer som kan ta sig uttryck i en individs medvetande. De kognitiva teknikerna är helt enkelt ett sätt för individen att skydda sin världsbild. Dessa kognitiva tekniker är alla hämtade från Lena Gerholms avhandling som i sin tur inspirerats av andra forskares arbete. Jag avser att använda mig av dessa försvarsmekanismer och legitimeringar som verktyg när jag analyserar mitt empiriska material.

Regnanta och generativa funktioner

Individer försöker upprätthålla kulturens samstämmighet och kontinuitet genom att utveckla regnanta och generativa funktioner. Regnanta funktioner innebär att individen fogar samman spridda delar i ett system för att tillslut skapa en helhet. Den generativa funktionen innebär att nya betydelser måste fogas samman med den redan tillskansade världsbilden, för att på så sätt undvika störningar.

Kognitiv dissonans

Kognitiv dissonans beskriver hur individer balanserar ny information till redan befintlig informationen i medvetandet. Exempel kan vara situationer/informationer som kolliderar med individens egen världsbild på ett sådant sätt att individen omöjligt kan reparera eller jämkna den nya informationen med sin egen världsbild. Det medför att individen helt enkelt börjar undvika de situationer eller informationer som uppkommer.

Kulturell kompartmentalisering

Kulturell kompartmentalisering är också ett begrepp som liksom den kognitiva dissonansen hjälper individen att bibehålla sin redan befintliga världsbild. Kulturell kompartmentalisering handlar om hur individen selektivt kan använda olika kunskaper i olika meningssammanhang trots att detta handlande utifrån ett annat perspektiv kan anses som motsägelsefullt och ologiskt.

Situationell selektion

Situationell selektion innebär att individens varierande tankegångar anpassas till situationen som individen för tillfället befinner sig i för att världsbilden ska förbli intakt.

Double fitting

Double fitting är en kognitiv förmåga vilken kan beskrivas som den mentala arbetsprocessen att bibehålla världsbilden så intakt som möjligt. Individen anpassar och omformar helt enkelt

både den nya informationen liksom den gamla informationen fram till dessa att världsbilden stämmer överens med verkligheten igen. Ungefär som låssmeden filar på nyckeln, liksom det hänglåset som hör till nyckeln till dess att de bägge elementen är anpassade till att fungera för varandra.

Idealisering

Detta stadie innebär att vissa fenomen i individens världsbild/verklighetskonstruktion idealiseras. Individerna diktar helt enkelt upp eller förstärker en verklighet som inte existerar för att på så vis komma ifrån de begränsningar som den nuvarande världsbilden uppvisar.³⁶

4. Forskningsläge

Mitt forskningsläge behandlar tidigare forskning om identitet och kulturmöten, vilket också utgör mina huvudpunkter i uppsatsen. Avsikten med denna presentation av tidigare forskning är för att visa vilka empiriska undersökningar som gjorts kring kultur och kulturella kognitioner. Alla dessa undersökningar som presenteras, är ett mycket viktigt bakgrundsmaterial kring själva förståelsen av de processer som jag studerar. Även om inte dessa undersökningar behandlar precis samma område som jag själv gör, så är det ändå en oerhört viktig empiri att ta hänsyn till då dess empiri styrker undersökningens trovärdighet.³⁷

4.1 Debatten om jaget i förhållande till den andre.

Thomas Hylland Eriksen diskuterar bland annat identitetsbildning och kultur. Enligt Eriksen jämför vi människor oss hela tiden med varandra och likheten mellan individer är en grundläggande faktor för den personliga identiteten och vårt självmedvetande som talar om för oss huruvida vi befinner oss i sammanhang där vi känner oss hemma eller ej. Denna avkodande faktor bär ansvaret för just de inom grupperingar som skapas i samhället. Denna gräns mellan människor kan upplevas som mer eller mindre stor men kantas ofta av skepsis

³⁶ Gerholm Lena, 1985, s.118-120

³⁷ Bryman Alan 2011, s.355-356.

och oförståelse till den andre. *”Den generaliserande andre som ger trygghet och tillhörighet, påträffas nämligen inte hos människor som uppför sig konstigt”*.³⁸

Stuart Hall diskuterar denna psykosociala process, i förhållande till identitet. Hall beskriver identitetsbildning som en konstruktion som kännetecknas av ett igenkännande via ett gemensamt ursprung eller gemensamma karaktäristiska drag med en annan person eller grupp. Denna process avstannar aldrig utan fortsätter alltid att utvecklas och förändras.

Vidare menar Hall att just identifikationsprocessen är ambivalent då den grundas på fantasi och idealisering genom projektion som i sig själv är konfliktfylld, bred och okontrollerad.³⁹

Nikolas Rose å andra sidan diskuterar identitetsbildning i förhållande till vår relation med oss själva. Där Rose hävdar att en individs subjektiva uppfattning om sig själv, har antagit den formen den har, på grund av att den är föremål för en hel rad med mer eller mindre rationella scheman. Dessa scheman har i sin tur format individens mänskliga förståelse för dess egen existentiella sfär, då dessa sfärer antas vara allmängiltiga i den värld som individen lever i. Denna subjektiva sfär är unik för varje person och kan enligt Rose aldrig ses som universell. Själva personen är formad genom en rad olika identiteter liksom den är formad genom medfödda egenskaper och av omgivningens krav och normer. Rose hävdar därmed att kultur är abstrakt och även om det enar individers förståelse för varandra som lever inom samma kultur så kan den aldrig ses som allmän utan man måste alltid ta hänsyn till varje unik individ som i sin tur formas genom en rad andra faktorer.⁴⁰

Men hur ser då en individs subjektiva världsbild ut i förhållande till ”den andre”? Skapar den en omtumlande identifikationsprocess liksom Hall antyder? Eller skapar varje nytt möte, oavsett etnisk bakgrund och på grund av individens unika sammansättning av en mängd identiteter, ett lika omtumlande möte liksom Rose föreslår?

4.2 Individens världsbild

Alfred Schütz har gjort en analys, i artikeln ”Främlingen – en socialpsykologisk essä”, av själva närmande situationen som föregår all potentiell social anpassning och utgår från invandraren som en individ som känner ett utanförskap gentemot ”den andre”. Men Schütz

³⁸ Eriksen Hylland Thomas 2004, s.43.

³⁹ Hall Stuart 1996, s.2-3.

⁴⁰ Rose Nikolas 1996, s.130-131.

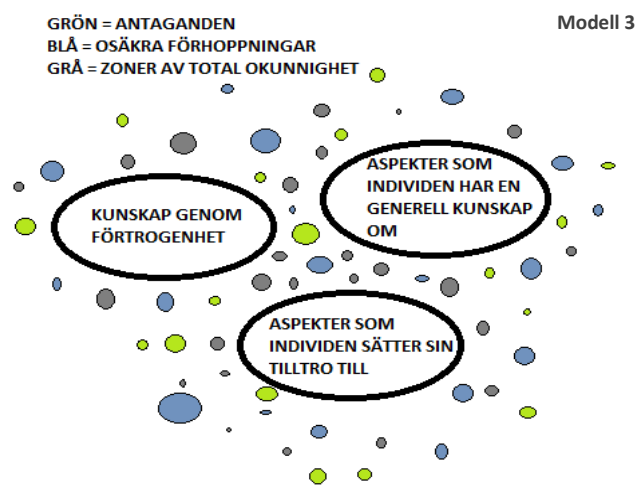
poängterar att analysens giltighet också kan appliceras på andra fall som exempelvis mannen som vill upptas i flickans familj.⁴¹ Schütz tar alltså inte och analyserar själva assimileringprocessen, där två olika kulturer möts som jag undersöker utan studerar snarare hur själva kulturmönstret tar sig uttryck hos enskilda individer.

Tittar vi på modell tre här till höger så visar den hur en individ uppfattar sin upplevda verklighet.⁴² I modellen placeras relevansen om sakens aktualitet i modellens bakgrund.

Anledningen till att den hamnar i bakgrunden är på grund av att det som är relevant för individen hela tiden förändras. I individens centra finns det sedan förtrogen kunskap om sakens natur där individen innehar säker kunskap om objektet. Där finns också kunskaper som individen enbart har en generell uppfattning om. Det vill säga individen vet att något förhåller sig på ett visst sätt men kan inte förklara varför. Den

tredje aspekten av individens centra visar på upplevelser eller förhållanden som individen helt enkelt sätter sin tilltro till. Denna tilltro kan liknas vid ett barns förväntningar om villkorslös kärlek och acceptans. Men för en vuxen individ kanske denna aspekt stannar vid förväntningen om ett positivt bemötande eller en förmåga att utifrån en mänsklig aspekt relatera till en annan människa. Runt dessa centra flyter antaganden om individens omgivning, förhoppningar och av total okunnighet där individen inte kan relatera till vad som sker utan måste samla kunskap genom erfarenheter.

Individer som föds in i en grupp kommer alltid ta ovanstående kulturmönstrets standardiserade schema som en självklarhet. Detta på grund av att dess omgivande kultur,

Modell tre visar hur en individs verklighetsbild skapar ett fält som inkluderar dess aktuella, önskade och framtida handlingar. Dessa fält varierar i sin tur i grad av intresse beroende på individens aktuella mål och önskningar.

⁴¹ Schütz Alfred 2002, s. 219-235.

⁴² Ibid 2002. Modellen är inspirerad av Alfred Schütz tankar om hur individen uppfattar sin upplevda verklighet.

traditioner, normer och sociala tillvaro är inlärt redan från barnsben av auktoritära vuxna i den sociala världen. För att det standardiserade schemat ska kunna fungera så krävs det att följande fyra kategorier inte förändras.

1. Att livet inte förändras utan fortsätter som det alltid gjort så att individen även fortsättningsvis kan använda sin historia så väl som sina erfarenheter för att hantera diverse situationer som uppkommer i livet.
2. Att vi kan lita på de auktoritära figurer som väglett och fostrat oss genom livet och att denna vägledning stämmer överens med verkligheten.
3. Att vi har generell kunskap om de händelser som möter oss genom livet för att vi ska kunna hantera och kontrollera situationen.
4. Att de grundläggande antagandena om vår sociala livsvärld i förhållande till tolknings och uttrycksscheman stämmer med verkligheten och därmed också accepteras och används av omgivningen.

Kulturmönstrets funktion erbjuder ett färdigt schema som ger individen en klar bild om hur omgivningen fungerar. Denna funktion fungerar i grunden likadant för alla människor oavsett härkomst. Det som skiljer funktionen åt är dess innehåll. Innehållet är bestämt och format utefter individens kontextuella struktur som omgett dess uppväxt. Denna struktur består av kultur, sociala relationer, etik, moral och egna preferenser. Om en individ immigrerar och lämnar sin ursprungliga kulturella sfär och flyttar till en annan kulturell sfär, förlorar individen en eller flera av dessa ovanstående punkter som är formade utefter den funktion som individen vuxit upp i. Detta resulterar i att individen som immigrerat råkar ut för en psykosocial kris. Denna kris uppkommer därför att individen mister sin referensram och förlorar sitt relevanssystem i förhållande till sin omgivning. Individen får den sociala statusen av att vara en främling utan historia utifrån den sociala omgivningens perspektiv.⁴³ Resultatet blir att främlingen måste fylla upp sitt funktionsschema med nya erfarenheter som passar den nya kulturella kontexten som individen nu lever i.

⁴³ Schütz Alfred 2002, s.219-226.

4.3 Kulturmöten och kognitioner

Anita Cvetković liksom Alfred Schütz argumenterar för att alla kulturer är olika då Cvetković menar att Kollektiva Kulturella kognitioner delas av en sluten grupp av människor.⁴⁴

Syftet med Avhandlingen är att öka förståelsen för vilka möjligheter som kulturmöten öppnar upp för. Men också för att belysa de handlingsmönster som uppkommer när aktörer från olika kulturella härkomster interagerar med varandra. Samt vilka effekter dessa utvecklade strategier ger i förhållande till varandra. Avhandlingen behandlar kulturmötens kreativa strategier i förhållande till att övervinna aspekter som leder till ökade klyftor i möten mellan olika kulturer.

Cvetkovićs slutsatser visar att en omgivning som karaktäriseras av kris-förhållanden, instabilitet och problem ökar innovativa möten mellan kulturer. Kriser är helt enkelt viktiga för att åstadkomma nya vägar att mötas på när de gamla strategierna har upphört att fungera. De strategier som de olika kulturella grupperna använt sig av för att överbrygga den existerande kulturella klyftan kallas för inomgruppsstrategier och mellangruppsstrategier. Inomgruppsstrategier kännetecknas av att individerna försöker uppnå en homogenisering genom att arbeta bort de skillnader som uppkommer i det sociala mötet där relationer skapas. Individerna visar helt enkelt overseende för kulturella skillnader för att på så vis kunna samarbeta. Inomgruppsstrategierna utgör en förutsättning för att mellangruppsstrategierna ska kunna aktualiseras i det sociala mötet. Mellangruppsstrategier kännetecknas av att de kulturella olikheterna åskådliggörs och sedan försöker hanteras i den sociala situationen. Det är helt enkelt mellangruppsstrategierna som utgör de handlingsstrategier som behövs för att överbrygga kulturskillnader eller underlätta kulturmöten. De mellangruppsstrategier som återfanns i de empiriska undersökningarna var frikopplingsstrategin som tillåter att kulturella element kombineras under en begränsad tid. Den selektiva strategin tillåter att kulturella element kombineras under förutsättning att bägge parterna delar en postmodern livsstil, och kulturblandningsstrategin tillåter en kombination av kulturella element så länge det håller sig inom ramen för företagets

⁴⁴ Cvetković Anita 2008, s.19.

verksamhet. Den sist nämnda status quo- strategin handlar om att bevara gamla gränsdragningar mellan kulturer och inga innovativa möten sker.

Undersökningen visar också att olika kulturella spänningar medför att kognitionerna omstruktureras och renderas i nya handlingar. Detta innebär att de enskilda individerna förändrar sina preferenser gällande exempelvis etnicitet, nationalitet och religion. Eller att de minskar i betydelse. Resultatet av dessa faktorer är att det medför att nya kulturella ombildningar sker på innovativa sätt. Dessa i sin tur genererar ny kulturpluralism, mobilitet och professionalism. Cvetković hävdar också att integrationsprocessen bevarar kulturella faktorer snarare än att assimilering sker i samhället. Ett ömsesidigt beroende mellan olika kulturella sfärer medför en nedtoning av den hierarkiska positioneringen som kan återfinnas mellan grupper och öppnar upp för en gemensam hållning. Dessa överbygganden kallar Cvetković för kognitiva broar då de överbrygger skillnader och begränsningar mellan kulturer. Kreativiteten kring att överbrygga kulturella klyftor hittas enbart i den mänskliga handlingen.⁴⁵

5. Analys

Presentation

De tre respondenterna har tre olika livsöden och familjära förutsättningar. Ali är nitton år gammal och har varit i Sverige i tre år. Ali tror inte att han kommer kunna åka tillbaka till Afghanistan i framtiden, men har fortfarande kontinuerlig kontakt med sin mamma. Ahmad är arton år gammal har varit i Sverige strax under tre år. Ahmad har inte tänkt tanken på att åka tillbaka till Afghanistan, hans nya liv är här i Sverige. Ahmads mamma lever men han har inte talat med henne på flera år. Taghi är nitton år gammal och har varit i Sverige cirka ett och ett halvt år, han är född i Afghanistan men levde ca tio år i Iran innan han kom hit till Sverige. Taghi har förlorat hela sin familj på ett mycket traumatiskt sätt och ser sig själv som helt ensam och hans framtid är förknippad med Sverige som svensk medborgare.

⁴⁵ Cvetković Anita 2008, s. 1-7,45-49.

5.1 Det erfarenhetssamlade mötets kulturella kognitioner

Alfred Schütz hävdar att det kulturmönster som en individ för med sig från sitt ursprung, till en början används som det självklara referensschemat i individens vardag, i den nya sociala kontexten. *"I det referensschema som han har med sig från sin hemmagrupp ingår i en färdig uppfattning om det mönster som antas vara giltigt för närmandegruppen – en uppfattning som med nödvändighet snart kommer visa sig vara inadekvat".*⁴⁶ Just denna insikt beskriver Ali under intervjun och kulturmötets förödande konsekvenser för den egna identiteten går inte att ta miste på.

"Det jobbigaste med den svenska kulturen är när man träffas. Ja, alltså att möta grannarna och eh... När man känner någon eller träffar någon så är man jätte tajta och brukar snacka och vi gör saker. Det är väldigt jobbigt att veta när man kan prata mer. I Afghanistan så kan man liksom börja umgås redan efter första mötet liksom, kan man säga. Men här i Sverige så fungerar det liksom inte så, det är lite annorlunda. Ja så det var lite sådär, att jag undrade om människor kanske inte tyckte så speciellt mycket om mig". – Ali

Samtliga respondenter hävdar att det är svårast precis när man kommer till Sverige när man utan någon som helst förkunskap ska börja tolka den sociala omvärlden och den sociala medvärlden i den svenska kulturen. Det som upplevs som jobbigast är att inte kunna förmedla sina tankar och åsikter och att oförmågan att kunna kommunicera ofta leder till att det skapas missförstånd i förhållande till andra personer. Schütz beskriver att denna omvälvande upplevelse skakar individen i grunden till den grad att hela *"främlingens tillit till giltigheten av (hens)som vanligt tänkande...kullkastas...hela det tolkningsschema som hittills varit obestridligt och allmänt accepterat inom hemma gruppen...kan inte längre användas som ett orienteringsschema i den nya sociala omgivningen".*⁴⁷ Det kulturella mötets svårigheter i början handlar alltså inte först och främst om språket. Utan det handlar om missförstånden och oförmågan att veta vad som är ett accepterat socialt beteende och uppförande i mötet med den nya kulturen i relation till de kulturella kognitioner som individen har med sig från sitt ursprungsland. Denna otrygghet uppkommer därmed i mötet med "den andre", som individen i fråga inte delar sina kulturella kognitioner med.⁴⁸

⁴⁶ Schütz Alfred 2002, s.226.

⁴⁷ Schütz Alfred 2002, s.228.

⁴⁸ Hyland Eriksson Thomas 2004, s.107.

”Men i en kompis från Afghanistan så finns ju redan allt förklarat med kroppsspråk och normer. Alltså, man ser ju på dem hur de betar sig och hur de pratar, vilket kroppsspråk de har, man tar in allt. Men när man flyttar till ett nytt land då börjar man om helt och hållet, med allt. Man lär sig steg för steg, step by step... Att inte kunna språket, alltså både det kulturella och talet, skapar missförstånd. Man kan tro att de inte tycker om mig bara för att jag inte kan språket och jag inte förstår vad de menar. Man tolkar situationer på ett annat sätt än vad den andra personen gör. Det är verkligen jätte jobbigt och pinsamt. Det är jobbigt för då kan man tro att man inte är accepterad men egentligen handlar det inte om det”. – Ali.

Ovan beskriver Ali saknaden efter den förgivettagna livsvärlden, den sociala förvärlden, omvärlden och medvärlden som återfinns mellan individer som lever i samma samhälle, som Alfred Schütz beskriver i ”Individens sociala världar”.⁴⁹ Kunskapen om just den kollektiva kulturella kognitionen med dess införlivade sociala normer som återfinns i Sverige beskriver Ali som oerhört viktig för att kunna koda av händelser och sociala situationer.⁵⁰ En felkodad situation leder till pinsamma erfarenheter och dessa dissonanser påverkar Alis kognitioner på ett sådant negativt sätt att han helst undviker att tala om dem.⁵¹

Dessa pinsamma situationer i mötet med den ”andre” är en tydlig indikation på att Alis identifikationsprocess med ”den andre” är svår. Viljan att känna gemenskap med andra genom att kunna de sociala koder, den sociala omvärlden, som ”vi” i det svenska samhället gemensamt delar är stor. Schütz påstående att; *”[d]et förpliktande jag – Du – förhållandet (är) själva byggklossen för moral och socialt liv”,* visas tydligt här.⁵² Därmed underbygger detta Halls påstående att identifikationsprocessen är en konfliktfylld och jobbig process för den enskilda individen.⁵³

De tre respondenterna uttrycker allihop en känsla av degradering som människor på grund av den förlamande situationen att inte kunna de kulturella koder som återfinns i samhället. Liksom avsaknaden av den kunskap som behövs för att fritt kunna röra sig i samhället och utträtta de vardagliga sysslor som vanligtvis inte kräver någon speciell tankeverksamhet.

⁴⁹ Schütz Alfred 2002, s. 137-143.

⁵⁰ Cvetković Anita 2008, s.21.

⁵¹ Gerholm Lena 1985, s.119-120.

⁵² Hyland Eriksson Thomas 2004, s.37.

⁵³ Hall Stuart 1996, s.3.

"Alltså när jag flyttade ifrån Afghanistan, precis när jag kom hit till Sverige så kände jag mig värdelös. Man känner sig inte som en vanlig människa. Alltså, har man inte språket med sig kan det vara jätte svårt, för att annars så missförstår man varandra. Det var först när jag började träffa folk som jag började känna att; Nej nu är jag en vanlig person". – Taghi

"Det är det som är dåligt med att vara utan ett språk, Så i första hand så är det språket som gäller sedan så påverkar det i sin tur väldigt mycket... Alltså tillslut så känner man sig mänsklig igen! Som att man har rätt att bo i världen!" – Ahmad

Språkkunskaper ses som det viktigaste att lära sig, då detta verktyg eliminerar eller åtminstone minskar dessa jobbiga och ibland, enligt dem själva, mycket pinsamma situationer som kan uppstå i nya sociala kontexter där sociala koder, seder och bruk helt enkelt måste läras in.

"Det är svårt att lära sig sociala koder och att tala ett nytt språk. Men när man lär sig språket för att tala så kan man ju ställa frågor. Då kan man ju fråga hela tiden om vad som gäller. Är detta ok? Och så får man ett svar. Då vet man ju om vad man ska göra när man upplever just den situationen sedan". – Ali

Språket används för att skapa strategier för att undvika missförstånd i form av att kunna ställa frågor om vilket beteende som är det rätta i den rådande situationen. Dessa strategier beskrivs som att de frågar lärare om råd, eller frågar en kompis med mer erfarenhet, för att på ett smidigare sätt hitta vägar in i "vi" gemenskapen.

"Om man inte kan eller vet exempelvis det där med hur man ska bete sig i olika sociala situationer så kan det vara jätte jobbigt. Själva grejen när man lär sig allt det där kan vara lite jobbig. Det var jobbigast i början men ju mer man lär sig språket... I dag så tror jag att jag kan klara av alla situationer. Om jag vill åka till ett kalas så vill jag fråga innan om vad som gäller, sådana där kulturella saker och ting. Jag gör mig förberedd, helt enkelt. Om jag hade gått till ett kalas och betett mig så som man gör i Afghanistan så hade det ju bara blivit pinsamt helt enkelt, tycker jag. Det är ju en så stor skillnad". – Ali

Det krävs alltså en stor förberedelse och mycket funderingar innan man tar sig an nya situationer. Schütz beskriver situationen som att främlingen måste *”räkna med att det råder fundamentala diskrepanser i synen på saker och ting och hur situationer ska tolkas”*, det gamla referensschemat med sociala koder är föga behjälpliga i det erfarenhetssamlade mötet med den andra.⁵⁴ I följande citat lyfter Taghi problemet med att kunna tolka den svenska omvärlden ifråga om vilka sociala normer som accepteras. Ahmad lyfter problematiken kring att inte riktigt förstå den sociala omvärlden eller den sociala medvärlden och hur okunskapen kring den svenska kulturen liksom dess sociala normer och värden medför ett behov av att söka koda av sin omgivning för att på sikt skapa förståelse.

”Med språket så lär man sig lite mer om hur man ska göra. Liksom att man inte kan lyssna på hur hög musik som helst. Alltså med språket så lär man sig hur man ska uppföra sig. Vad som är rätt, ja tysta regler liksom. Annars är det jobbigt och man kan må jätte dåligt”.
– Taghi

”Ja du vet... Du måste lära dig allting som är kulturellt. Hur ska jag behandla en person som jag möter på gatan till exempel, alltså från början vet man ju inte. När man från början träffar en svensk eller någon annan då sitter man och tänker; Ja alltså vad ska jag säga och hur ska jag prata, med vem kan jag prata om vad? Men sedan när man väl lär sig då känns det mer bekvämt!” – Ahmad

*”Det är alltså först efter att främlingen skaffat sig viss kunskap om det nya kulturmönstrets tolkningsfunktion som han kan börja överta det som sitt eget uttrycksschema”.*⁵⁵ Allt måste läras in på nytt. Livet blir inte lika lättvindigt och spontant när en individ möter en ny kultur, rädslan att uppfattas negativt eller missförstås är påtaglig.

5.2 Medvetandets kognitiva processer

De psykosociala världsbilder som respondenterna visar är i grund och botten uppdelade i faktorer som inte är utbytbara respektive faktorer som är utbytbara.

⁵⁴ Schütz Alfred 2002, s.229.

⁵⁵ Schütz Alfred 2002, s.229.

Vad är inte utbytbar?

De faktorer som inte är utbytbara är nödvändiga att bevara för att individerna ska må bra mentalt. Denna sfär kännetecknas av behovet av att ha en familj, att få kärlek och att känna trygghet enskilt liksom socialt. Dessa aspekter kan också kännetecknas av kulturella influenser som är så pass viktiga att respondenten vill behålla dessa i sitt närmaste privatliv helt enkelt för att de skapar en känsla av trygghet liksom en förmåga att kunna relatera till sin förvärd. På grund av det vill samtliga respondenter också föra med dessa aspekter till sin eftervärld. Samtliga respondenter lyfter exempelvis betydelsen av att vilja föra vidare sin kultur till sina barn i framtiden. Barnen måste inte ta till sig och leva helt efter den Afghanska kulturen men det är ändå viktigt att de vet om var de kommer ifrån. Här skiljer en av respondenterna på vad som är acceptabelt att införliva i sitt privata liv samt vad respondenten kan tolerera att omgivning gör. Ahmad anser exempelvis att det är en skillnad mellan vad man väljer att leva med och vad omgivningen gör.

”Att välja att tillbringa livet med en svensk tjej, då blir det svårare att förstå mig och det jag har med mig i mitt liv sedan innan, min historia. Det hade varit lättare för mig att gifta mig med en tjej från Afghanistan. MEN som hade bott här i Sverige. Då har vi språket, hon kan kulturen. En svensk tjej hade exempelvis, vid våra sorgedagar, inte kunna följa med in i en moské. Alltså om hon inte vill. Men för mig är det viktigt att samarbeta, man ska bestämma tillsammans... Det blir svårare tycker jag. Det som man gör utanför familjen är något helt annat. Men det som sker i hemmet, det finns en skillnad där. Man kan komma överens ute, men i familjen är det något helt annat”. – Ahmad

Detta förstår jag som att vad som händer ute i samhället och hur andra människor väljer att leva är helt okej. Men inne i familjen så råder vad Cvetković kallar Status quo, där gamla gränsdragningar gäller och inga nya innovativa möten sker.⁵⁶ Där är kulturen, den religiösa tron och traditionerna mer viktiga då dessa aspekter, på grund av individens egna historiska relation till dem, ger individen trygghet. Denna trygghet uppkommer enligt Eriksson på grund av att individen vill identifiera sig med sin omgivning genom olika aspekter som

⁵⁶ Cvetković Anita 2008, s.47.

exempelvis religion, gemensamma erfarenheter, intressen och etnisk härkomst för att på så vis skapa en känsla av samhörighet ett "vi".⁵⁷

"Jag är inte en religiös person men jag är troende, jag tror på gud. Jag följer inte riktigt det som man ska göra. Jag ber tillexempel inte till Gud fem gånger om dagen trots att man egentligen måste göra det. Men jag ville fira moharar, det var viktigt för mig". – Ahmad

Samtalen kring just denna sfär handlar om att familjen inte är utbytbar eller kan rekonstrueras fullt ut. Samtliga informanter beskriver att förlusten av denna sfär innebär en stor saknad men också en stor sorg.

"Ibland känner jag mig ensam, jag saknar familjen. Familjen känner ju mig, de har ju sett mig sedan jag var liten, de vet allt om mig. Men kompiserna vet bara om mitt nu, det vi delar. Jag kan sakna minnen som man delat med andra, att kunna tala om vad som hänt innan med någon som förstår. Jag kan också sakna den kärlek och trygghet som bara finns hos familjen. Man klarar knappt av att tänka på det...". – Taghi

De gånger under intervjuerna som aspekter kring deras levnadshistoria eller familjen berörs visar samtliga respondenter tecken på att använda sig av olika kognitiva processer eller legitimeringar för att skydda sin upprätthålla världsbild. Exempelvis genom att använda sig av kognitiv dissonans där individen helt enkelt undviker att tala om det förgångna som en process att kunna komma vidare i livet.⁵⁸ Ett mycket talande exempel på kognitiv dissonans är följande resonemang:

"De flesta brukar fråga om jag har någon kontakt med familjen. Då brukar jag bara säga att jag har kontakt med familjen, att allt är bra eller så. Ja alltså vad kan man säga? Man är lite stolt över sig själv. Jag passerade de dåliga och svåraste situationerna. Nu vill jag inte att någon ska tycka synd om mig. Jag är en stark människa och det är det som gör att jag säger att det är bra. Måste man berätta så måste man också återuppleva hela tiden och jag vill gå vidare". – Ahmad

⁵⁷ Erikson Hylland Thomas 2004, s.36,33-37,51.

⁵⁸ Gerholm Lena 1985, s. 119-120.

Vad är utbytbar?

De aspekter som är utbytbara handlar om företeelser som respondenterna efter ett övervägande anser är bättre. Det kan handla om normer, värden eller livsstilar som förkastas eller tillkommer i respondenternas liv. Dessa aspekter kan likställas med vad Cvetković kallar för inomgruppsstrategier och förklaras som en nödvändighet för att kulturmötet generellt ska kunna accepteras.⁵⁹ En förklaring till detta är dels för att bygga upp den nya kulturella kognitiva referensram som behövs för att leva livet här i Sverige, men förändringarna beror också på deras fria vilja, tycke och smak förknippade med den egna identiteten. Alfred Schütz kallar detta fenomen för den sociala anpassningsprocessen och menar att samtliga immigranter genomgår denna assimileringprocess när de upptäcker närmandegruppens kulturmönster.⁶⁰

”Det är ju egentligen mina föräldrar som väljer vem jag ska gifta mig med. Men nu om man tänker, att jag följer de regler som gäller nu i denna situation, då bestämmer jag ju själv vem jag ska gifta mig med. För det är ju ändå jag som ska leva tillsammans med henne i framtiden, det är ju inte dem”. – Ahmad

Dock innebär inte detta att någon kultur favoriseras, utan snarare att olika aspekter från respektive kultur appliceras i respondenternas liv beroende på respondentens eget intresse tycke och smak.

”Ja alltså jag vill ha min egen kultur men jag vill också ha den Svenska kulturen. Jag vill också fira jul och nytt år liksom. Jag tar båda!”. – Ahmad

Respondenterna beskriver att de gör jämförelser mellan kulturen i Sverige och kulturen i Afghanistan hela tiden och att resultatet blir att de behåller de delar som är bra eller det som är viktigt för dem personligen. Detta kallar Cvetković för kulturblandningsstrategin då dessa aspekter gynnar respondenternas initiativförmåga utanför den etniska gemenskapen.⁶¹

⁵⁹ Cvetković Anita 2008, s.46.

⁶⁰ Schütz Alfred 2002, s.235.

⁶¹ Cvetković Anita 2008, s.48.

”Jag jämför de saker som sker i Afghanistan med Sverige och då får man en bra bild av båda länderna. Det är exempelvis inte jämställt i Afghanistan, män och kvinnor behandlas inte lika. Samtidigt så finns det barn som verkligen vill studera och de har talang, men de får inte. Det är mycket beklagligt tycker jag”. – Ali

I sådana situationer använder respondenterna regnanta funktioner när de tar meningssammanhang från spridda kulturella händelser eller företeelser och fogar samman dessa till en enhet i deras kognitiva schema. Individens skapar sedan nya betydelser av dessa händelser eller företeelser för att på så vis hålla samman sin världsbild trots nya informationer och influenser.⁶² Denna slutsats som Gerholm dragit i sin undersökning visar Ali prov på när han säger att:

”Alltså jag har upplevt situationer i mitt hemland och här känner jag att jag skulle vilja hjälpa människor i framtiden. Jag vet inte om jag kommer lyckas med det men jag funderar på att fixa en organisation för att på något sätt kunna hjälpa de barn som har det dåligt och som upplever besvärliga situationer i fattiga länder”. – Ali

Dessa framtidsvisioner bygger vidare på Alis egna, tidigare erfarenheter, Ali använder dessa erfarenheter för att skapa en ny mening i livet med nya mål.

5.3 Kulturen och den subjektiva livsvärlden

Den förlust som dessa tre pojkar har upplevt angående den villkorslösa kärlek och trygghet som just familjen förmedlar är roten till den ensamhet och den stora sorg som alla respondenter beskriver.

”I Afghanistan så betyder familjen väldigt mycket, man är väldigt nära varandra och det fungerar inte alls som i Sverige. Alltså man bor med sina föräldrar och när föräldrarna blir gamla så lämnar man inte föräldrarna på något äldreboende eller hem... Det har jag svårt att förstå. I Sverige så flyttar man hemifrån när man är arton år. Man jobbar och är aktiv hela tiden och det är många delar av livet som inte fungerar som i Afghanistan, så är det ju”. – Ali

⁶² Gerholm Lena 1985, s.119.

Just denna kulturskillnad som Ali beskriver ovan är anledningen till att ensamheten känns så stor i Sverige. Den abrupta omvandling som det innebär för en individ som från barndomen levt tillsammans med sin familj i ett generationsboende och därmed sällan mött ensamheten till att leva ensam, är en stor anledning till samtliga respondenters sorg och upplevda ensamhet.

Att denna separation är svår att hantera visar sig i Alis resonemang med kontakten med sin mamma. Vid det första resonemanget påtalar Ali att han delar allt med sin mamma och att de har en mycket bra kontakt, denna kontakt betraktas som allmängiltig från Alis perspektiv då den utgör en väsentlig punkt för Alis existentiella sfär.⁶³ Efter hand förändras påståendet och med en rad invändningar till varför det kan vara svårt att dela precis allt med sin mor fram till dess att han medger att det finns en sak eller ett par saker som han inte kan ta upp med sin mamma. Den kognitiva förmågan *double fitting* är tydlig i Alis resonemang. Alis relation till familjen och viljan att kunna applicera den nya informationen till hans kulturella kognitioner är en tydlig process här. Denna del i Alis liv är mycket viktig och måste helt enkelt fungera trots faktorer som leder till misslyckanden.

”Det är ju svårt, hon är ju uppväxt i en annan typ av samhälle där saker är mer bestämda och kvinnor får inte göra något, jobba, studera eller träffa killar. Då kan det vara jobbigt och låta lite konstigt för henne”. – Ali

Ali är mycket beskyddande när han berättar om svårigheterna som innebär att han inte kan dela allt från den svenska kulturen med sin mamma som lever i Afghanistan. Resonemangen sträcker sig tillslut kring förhoppningar eller att han påtalar att om han förklarar för henne så kommer hon förstå. Ju mer jag frågar kring sakfrågan ju mer beskyddar Ali sitt resonemang.⁶⁴

5.4 Strävan efter det erfarenhetsrelaterande mötet

Alla de tre respondenterna uttryckte en saknad efter familjen, den villkorslösa kärleken som skapar en känsla av trygghet och samförstånd. Liksom de uttryckte en saknad av den

⁶³ Rose Nikolas 1996, 130-131.

⁶⁴ Gerholm Lena 1985, s.118-120.

interaktion där en gemensam historia skapar en sfär för samtal om det förflutna. Schütz beskriver fenomenet som att *”(d)en rena vi-relationen konstitueras av att vi redan som existerande, som vända mot varandra, erfar varandra på ett ursprungligt sätt”*.⁶⁵ Saknaden av en gemenskap, ett vi, var den röda tråd som spann genom samtliga intervjuer.

”Man kan inte ta och prata om sina känslor med alla andra alltså. Där är ursprunget viktigt. Med andra så måste man lära känna varandra mer väl. Man blir lugnare när man umgås med dem. Det känns bättre om man tar upp de andra sakerna, sina känslor och så med kompisar som har samma ursprung”. – Ahmad

”Jag känner mig allra mest trygg när jag umgås med människor som delar min härkomst. Vi firar våra högtider ihop, det får oss att känna oss hemma. Då kan vi återuppleva lite av det vi hade hemma. Man känner sig JA! Nu är vi i den gamla tiden, på det bra sättet.” – Taghi

De nära vännerna, de som delar samma härkomst blir den nya familjen här i Sverige och tillsammans bildar de en känsla av att ha en historisk gemenskap med varandra. Vid frågan om de hade haft samma relation till varandra eller om du hade blivit lika goda vänner om de träffats i Afghanistan svarar både Ahmad och Taghi först bestämt nej. Ali blir uppenbart frustrerad och irriterad och hävdar att ingen inte kan veta detta, just deras relation till varandra har redan i vår intervju beskrivits som oerhört viktig för honom. Då ändrar Taghi sig och säger att de kanske hade varit vänner i alla fall. Ahmad ändrar sig inte, han visar tydligt både genom sin hållning och sin tystnad att han absolut inte tror att de hade blivit vänner. Men Ahmad är ändå tydlig med att han värdesätter sin vänskap med Taghi och Ali mycket högt under intervjun.

”Man vågar be killarna om hjälp, man skäms inte och jag får hjälp! Alltså för några månader sedan så var jag jätte sjuk, jag kunde knappt stå på benen. Jag var helt... Kan man säga slut? Jag funderade på vem kan jag ringa nu? Jag hade en vårdnadshavare kan man säga, en svensk kvinna. Men jag har inte mer kontakt med henne sedan jag blev vuxen, så... Nej nu får jag, jag måste ringa Ali. Jag ringde Ali och det var han som kom hem till mig, hämtade min medicin, lagade min mat. Det var även han som diskade och sånt... Och man glömmer aldrig...”. – Ahmad

⁶⁵ Schütz Alfred 2002, s.149.

De tre unga männen adopterar helt enkelt varandra och vänskapen blir idealiserad och förstärks så att starkare band skapas och de börjar se varandra som syskon trots att de i grunden är mycket olika. Den gemensamma kulturella härkomsten blir genom den kulturella kompartmentaliseringen viktigare och kan därför överbrygga eventuella personliga olikheter och få tillstånd en relation som i ett annat sammanhang kanske inte hade varit logisk.⁶⁶

”Vi tar mest hjälp från varandra, den som har lite mer erfarenhet, på så vis så kan man klara sig. Jag har ju en kontaktperson också, MEN! Det är något helt annat. Man får lite bättre hjälp av en kompis, som talar samma språk, som har samma kultur, alltså det känns mer bekvämt, för att han är din familjemedlem”. – Ahmad

På så vis ersätter kompisarna familjebanden och det blir i denna sfär som de tillsammans delar det allra privataste. En stor anledning till att det känns mer bekvämt är just på grund av att man delar samma modersmål. Schütz menar att det ingjuter frihet och en känsla av samhörighet att tala samma språk. De har läst samma böcker, delat en historia, de delar språkets idiom, tekniska termer, jargonger, dess konnotationer där varje ord och mening beskriver och är förbundna med individens förflutna liksom med dess framtid. De är en insidergrupp som delar samma uttrycksschema, som det inte går att lära in via memorering, det måste upplevas.⁶⁷

Respondenternas självklara sfär

Den självklara sfären kännetecknas av faktorer i individens kulturella kognitioner som är såpass gemensamt hållna av omgivningen att motsättningarna mot individens världsbild blir minimal.⁶⁸

De tre unga männens livsöden är mycket traumatiska då de aspekter i respondenternas liv som annars brukar vara självklara, exempelvis de gemensamma kulturella kognitionerna med sin omvärld, familjens villkorlösa kärlek, den gemensamma förvärlden och den inre trygghet som familjen ger, helt har brutits, förutom i viss mån i mötet med varandra. Det vill säga den vänskap som föregående kapitel handlade om. Dock hade även denna relation vissa

⁶⁶ Gerholm Lena 1985, s.120.

⁶⁷ Schütz Alfred 2002, s.230.

⁶⁸ Gerholm Lena 1985, s.118.

brister. Dessa brister kännetecknas av att de inte delar en familjär historia med varandra då de inte delat uppväxt och familjeband. Mycket tid går därmed åt att just legitimera denna nya relation som en familjebildning.

Efter ankomsten till Sverige har de tre respondenterna fått möjlighet att sörja för de basala behoven samt en möjlighet att utbilda sig. Dock innebär Sveriges sätt att se på de basala behoven ett helt nytt sätt att leva i jämförelse med det sociala livet i Afghanistan. Därmed kan inte heller dessa faktorer härledas till den självklara sfären.

Upplevelsorna av att inte dela den sociala omvärlden, medvärlden eller förvärlden med det omgivande samhället skapar en känsla av ensamhet i respondenternas vardag.⁶⁹ Det svenska samhällets kollektiva kulturella kognitioner måste helt enkelt läras in från grunden.

”Du vet, det finns ingen som du kan prata med från början du vet språket... Det finns ingen att umgås med eller som vill umgås, ja alltså sådana grejor det är jobbigt. Men om man har någon, då kan man berätta och man kan prata och man känner sig bekvämare när man delar samma språk”. – Ahmad

Resultatet blir att respondenternas liv delas upp i olika sfärer där olika normer och värden råder.

6. Slutsatser

Syftet med undersökningen är att belysa den psykosociala verklighet som utgörs av kulturella skillnader som ensamkommande flyktingbarn måste ta itu med när de anländer till Sverige och hur dessa skillnader påverkar individens identitet, vardag och sociala liv. För att läsaren ska slippa läsa upprepningar i min text har jag valt att redovisa mina slutsatser i en löpande text på grund av att de tre frågeställningarnas svar vävs in i varandra. Följande frågeställningar besvaras nedan:

1. Hur påverkas de ensamkommande flyktingbarnens kulturella kognitioner av den svenska kulturens kollektiva kulturella kognitioner?

⁶⁹ Schütz Alfred 2002, s. 137-143.

2. Hur tar upplevda kulturella skillnader sig uttryck i de ensamkommande flyktingbarnens beskrivningar av sin subjektiva livsvärld?
3. Vilka konsekvenser ger dessa upplevelser av att leva som immigrant och ensamkommande flyktingbarn i Sverige respondenternas vardag och sociala liv?

Det erfarenhetssamlade mötet

I det erfarenhetssamlade mötet är de kognitiva processernas intensitet mycket hög. Det är i det erfarenhetssamlade mötet som respondenterna skaffar vänner med svensk härkomst och delar samhällsliga institutioner i form av skolgång.

Dessa möten är viktiga, då dessa möten beskrivs vara slussen ut i det svenska samhället på grund av de erfarenheter som de genererar i mötet mellan "jaget" och "den andre" i den sociala medvärlden. Dock beskrivs dessa erfarenhetssamlade möten också som de jobbigaste då de hela tiden genererar nya erfarenheter och att de ibland kräver mycket planering, för att förhindra att pinsamma situationer uppstår.⁷⁰ Schütz beskriver att främlingen inte uppfattar närmandegruppens kulturmönster som ett "skydd utan som ett område fyllt av äventyr, inte självklart utan som ett ovisst problem som kräver undersökningar, inte som ett instrument för att lösa problematiska situationer utan är i sig en problematisk situation som är svår att bemästra."⁷¹ Respondenterna beskriver integrationsprocessen in i det svenska samhället som oerhört jobbig.

Undersökningen visar att det är mentalt jobbigt att knyta an nya sociala relationer till andra som identifierar sig genom andra kollektiva kulturella kognitioner. De tre unga männen sinnen jobbar hela tiden i högttryck för att bibehålla en intakt världsbild utan störningar.

Medvetenheten om de två olika kulturella kognitiva sfärerna, existerar hela tiden och anpassas till den rådande medvärlden och omvärlden i respondenternas världsbild. Detta påvisas genom den situationella selektion som hela tiden pågår i respondenternas medvetande. Verklighetskonstruktioner, legitimeringsprocesser, manipulation av kulturellt kognitiva misslyckanden och offensiva utfall som kamp eller rena undvikanden manifesteras hela tiden i tankeprocessen.⁷²

⁷⁰ Se: Det erfarenhetssamlade mötet, s. 16.

⁷¹ Schütz Alfred 2002, s.233.

⁷² Gerholm Lena 1985, s.118-120 & Schütz Alfred 2002, s.137-143,149-154.

Det erfarenhetsrelaterade mötet

Det erfarenhetsrelaterade mötet där den historiska härkomsten delas mellan individerna och därmed också kunskaperna om hur den sociala medvärlden och omvärlden med dess kultur och sociala normer fungerar visar att de kognitiva processerna är nere på en lägre nivå men att relationen hela tiden är i behov av att legitimeras. Den är alltså inte självklar i respondenternas liv.

Denna sociala sfär är den som är mest betydelsefull för informanternas mentala hälsa och beskrivs ge trygghet i deras vardag. Schütz sammanfattar erfarenhetsrelaterade möten i den gemensamma sociala sfären som att *"medlemmen av insiderngruppen genom en enda blick (kan) genomskåda de normala sociala situationer som (hen) hamnar i och omedelbart fånga upp det färdiga recept som är lämpligt för situationen. I de här situationerna uppvisar (hens) handlande alla tecken på vanemässighet, automatik och halvmedvetenhet"*.⁷³ I mötet med varandra kan de slappna av och behöver inte ägna någon tid åt att koda av sin omgivning.

Den erfarenhetsrelaterade familjerelationen

Den omedelbara köttsliga erfarenhetsrelaterade familjerelationen har antingen helt brutits eller förändrats i grunden för alla respondenter. Denna familjerelation är en relation som alla respondenter sörjer och saknar och därför vill återskapa igen. Kompisarna är de som beskrivs vara den nya familjen då de ser varandra som syskon. Denna sociala gemenskap beskrivs också vara kantad av en gemensam förståelse då de alla delar immigrantens vardag och motgångar. Det är i denna relation som respondenterna hämtar hjälp, stöd och delar funderingar om sin framtid.⁷⁴ Dock hävdar samtliga respondenter att den köttsliga familjen inte går att återuppbygga och att förlusten av densamma gör mycket ont och bidrar till en stor ensamhet. Det framkommer också i intervjuerna att relationen dem emellan är ett resultat utav de händelser som de har gemensamt och att denna typ av relation inte hade förekommit om de hade bott kvar i Afghanistan.

Den självklara sfären

Respondenternas självklara sfär stod och föll med den köttsliga familjerelationen där de delade en familjär historia, en förutsättningslös gemenskap och ovillkorlig kärlek. Denna

⁷³ Schütz Alfred 2002, s. 231.

⁷⁴ Se: Det erfarenhetsrelaterade mötet, s. 16.

självklara sfär är ett framtidsmål i form av önskan att bilda familj. Kompisarna ersätter till viss del familjens roll, men kan inte fylla alla de aspekter som familjen representerar med exempelvis barndomsminnen, den trygghet som släkten representerar eller den villkorslösa kärleken. Därmed är egentligen inte heller själva kompisrelationen helt fri från de kognitiva processer som beskyddar individens världsbild, då mycket energi läggs på att hela tiden konfirmera att den existerar, vilket inte hade behövts i en köttslig familjrelation tillskillnad från en som är konstruerad i efterhand. Sammantaget visar alla respondenterna att de mist samtliga av de fyra punkter som Schütz redovisade som nödvändiga för att individen inte skulle mista sitt "som vanligt tänkande", det kan även kallas för sin "självklara sfär" som beskrevs som en förutsättning för att bekymmersfritt kunna manövrera sig i det sociala livet. Dessa förändringar förklarar den kris som uppstått i respondenternas liv.⁷⁵ Just denna självklara sfär är vad Eriksen menar är förbunden med det mänskliga köttet, den identitet som är så djupt rotad inom oss, som från födseln är skapad via interaktionen mellan individen och samhället, genom kulturen och dess normer, att förlusten av den skapar en oerhörd smärta.⁷⁶

Bristen i att inte ha en självklar sfär i livet under integreringsprocessen medför att respondenterna ofta uttrycker en känsla av ensamhet och att integrationsprocessen är jobbig och att de mår dåligt. Känslan av att inte obehindrat kunna orientera sig socialt i den nya kulturella kontexten väcker en känsla av degradering som människor hos respondenterna. Det som är vägen ut ur denna negativa cirkel är helt enkelt att lära sig språket så att de fort kan assimileras in i den nya kulturella kontext som de kommit till, detta är alla respondenter medvetna om. Assimileringsprocessen kännetecknas av viljan att lära sig de kulturella kognitioner som finns i Sverige så att de på sikt kan ingå i den sfär som representerar Sveriges kollektivt kulturella kognitioner.⁷⁷

Respondenternas kulturella identitet

Stuart Hall diskuterar identitetsbildning och beskriver denna process som föränderlig och ständigt pågående, denna process beskrivs som konfliktfylld bred och okontrollerad.⁷⁸ Detta påstående bevisas genom intervjuerna då respondenternas kulturella identitet, i

⁷⁵ Schütz Alfred 2002, s.224-225. Se: Forskningsöversikten, s. 23.

⁷⁶ Hylland Eriksen Thomas 2004, s.51,59,83,125.

⁷⁷ Cvetković Anita 2008, s.21.

⁷⁸ Hall Stuart 1996, s.3.

assimileringsfasen delas in i utbytbara respektive icke utbytbara sfärer. De icke utbytbara sfärerna representeras av respondenternas kulturella härkomst, deras familj såväl som religion och traditioner. Då dessa aspekter skapade en känsla av att kunna relatera och skapade en trygghet hos respondenterna. Eriksen menade till och med att just dessa gemensamma erfarenheter gick ännu djupare än språket och skapade en social trygghet och förtrolighet.⁷⁹ De utbytbara sfärerna kännetecknas av att struktureras om utefter var respondents egen tycke och smak liksom Anita Cvetković kom fram till i sin avhandlings slutsatser. Dessa sfärer innehar den innovativa karaktär som enligt Cvetković kan representeras av en inkludering eller exkludering av olika högtider, normer och värden som härstammar dels från den kultur som de lämnat bakom sig liksom den kultur som de söker gemenskap och samhörighet i.⁸⁰ Men sökandet efter ett gemensamt "vi" måste inte alltid vara den förklarande faktorn, det kan också baseras på bekvämlighet på grund av att omgivningens rådande krav och normer förändrats.⁸¹ Dock står ofta förändringen i motsättning till respondenternas eget ursprung och bildar en inre konflikt i individerna om denna motsättning påpekas av någon utomstående.

6.1 Slutdiskussion och framtida forskning

Min problemformulering rörde sig om svårigheterna och konsekvenserna kring kultur möten. De slutsatser som rör individernas förmåga att socialisera med andra människor från en annan kulturell bakgrund, visar att dessa möten kräver mycket planering och att de ibland kan skapa en rädsla att det ska uppstå missförstånd som för respondenterna upplevs som mycket pinsamma. Därmed kan det verkligen vara på sin plats att studera immigrerade ungdomar när de introduceras i det svenska skolväsendet efter att de avslutat sin svenska som andraspråk utbildning. Vad fokuserar de på mest? Själva kulturmötet eller skolan? Vilka repressalier ger kulturmöten som inte avlöper väl för själva klassrumsklimatet? Vilka aspekter är det som leder till missförstånd? Samtliga av dessa frågor kan utvecklas i det oändliga och är mycket aktuella.

Analysens resultat speglar dessa tre individens syn på verkligheten. Den kan alltså inte generaliseras till en allmänt uppfattad verklighet. Mina resultat hade alltså varierat

⁷⁹ Hylland Eriksen Thomas 2004, s.39,107.

⁸⁰ Cvetković Anita 2008, s 48.

⁸¹ Rose Nikolas 1996, s.131.

beroende på vilken härkomst mitt urval av respondenter hade haft. Detta är en ny intressant infallsvinkel för fortsatt forskning. Frågan är om avstånd till den egna nationen spelar roll? Är exempelvis kulturkrockarna mindre ju närmre den immigrerade personens ursprungsland befinner sig Sverige eller krockar de kulturella sociala sfärerna på andra vis? Dessa aspekter är intressanta och högaktuella när det handlar om att kunna skapa tolerans och förståelse i vårt mångkulturella samhälle idag. En annan aspekt som är av intresse är att undersökningens resultat kan visa antydningar om skälen till varför immigranter så ofta får en känsla av att hamna i diaspora. Denna kulturellt kognitiva förändring sker ibland medvetet och ibland omedvetet i respondenternas sinnen enligt min undersökning. Diaspora är ett tillstånd där immigranter tillslut på grund av uppblandning mellan de kulturella kognitioner som finns i individens ursprungsland samt ankomstland medför en känsla av att inte känna sig hemma någonstans.

Referenslista

Tryckta böcker

Berger, Peter & Luckmann, Thomas. *The Social Construction of Reality, A Treatise in the Sociology of Knowledge*. Penguin Books, England, 1966.

Bryman, Alan. *Samhällsvetenskapliga metoder*. Liber AB, Upplaga 2:5, Stockholm, 2011.

Cvetkovic, Anita. *Kulturmöte i gränslandet mellan motsättningar och möjligheter – Strategier för att tillvarata kulturmötens kreativa potential*. Printed by Kopieringen, Mid Sweden University, Sundsvall, Sweden, 2008. ISBN 978-91-86073-05-3

D'Andrade, Roy G. *The Development of Cognitive Anthropology*. Cambridge University Press, 1995. ISBN: 9780521459761

Gerholm, Lena. *Kulturprojekt och projektkultur. En fallstudie av en kulturpolitisk försöksverksamhet*. Boken ursprungligen utgiven på Liber Förlag, 1985. ISBN 91-38-61571-1 Denna version, som är identisk med originalutgåvan, publiceras av Lunds universitetsbibliotek med förlagets och författarens tillstånd.

Hall, Stuart & Du Gay Paul. (red). *Questions of cultural Identity*. SAGE Publications, London, 1996. ISBN 0-8039-7882-0

Hall, Stuart. *Who Needs Identity*, s.1-17, i: Stuart Hall & Paul du Gay. (red). *Questions of cultural Identity*. SAGE Publications, London, 1996. ISBN 0-8039-7882-0

Hylland, Eriksen, Thomas. *Etnicitet och nationalism*. Bokförlaget Nya Doxa, Scandbook Falun 2003, 1993.

Hylland, Eriksen, Thomas. *Rötter och fötter. Identitet i en föränderlig tid*. Bokförlaget Nya Doxa, ScandBook AB, Smedjebacken, 2008. ISBN 978-91-578-0438-9.

Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend. *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Studentlitteratur, Lund, 2009.

Patel, Runa & Davidsson, Bo. *Forskningsmetodikens grunder. Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Studentlitteratur, Lund, upplaga 3:10, 2003. ISBN: 978-91-44-02288-8.

Rose Nikolas. *Identity, Genealogy, History*, s.128-150, i: Stuart Hall & Paul du Gay. (red). *Questions of cultural Identity*. SAGE Publications, London, 1996. ISBN 0-8039-7882-0

Schneider, David, M. *Notes toward a Theory of Culture. I Meaning in Anthropology*. Albuquerque: University of New Mexico Press: Keith H Basso & Henry A Selby (eds), 1976. I Gerholm, Lena. *Kulturprojekt och projektkultur. En fallstudie av en kulturpolitisk försöksverksamhet*. Liber Förlag, 1985, ISBN 91-38-61571-1.

Elektroniska källor

Barnkonventionen <https://unicef.se/barnkonventionen/las-texten#full>
(Hämtad: 2015-02-06)

Berger, L, Peter & Luckmann, Thomas. *The Social Construction of Reality A Treatise in the Sociology of Knowledge*. Penguin Books, England, 1991.
<http://perflensburg.se/Berger%20social-construction-of-reality.pdf>
(Hämtad: 2015-02-06)

Cvetkovic, Anita. *Kulturmöte i gränslandet mellan motsättningar och möjligheter – Strategier för att tillvarata kulturmötens kreativa potential*. Printed by Kopieringen, Mid Sweden University, Sundsvall, Sweden, 2008. ISBN 978-91-86073-05-3
<http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:117439/FULLTEXT01.pdf>
(Hämtad: 2015-02-06)

Gerholm, Lena. *Kulturprojekt och projektkultur. En fallstudie av en kulturpolitisk försöksverksamhet*. Boken ursprungligen utgiven på Liber Förlag, 1985, ISBN 91-38-61571-1
Denna version, som är identisk med originalutgåvan, publiceras av Lunds universitetsbibliotek med förlagets och författarens tillstånd.
<http://www.lub.lu.se/luft/frilitt/kult/lena.pdf>
(Hämtad: 2015-02-06)

NE (Nationalencyklopedin). 2015

NE, 2015a. <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/identitet>
(Hämtad: 2015-01-02)

NE, 2015b. <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/identitet>
(Hämtad: 2015-01-02)

Salamancadeklarationen
<http://libris.kb.se/bib/10317376>
(Hämtad: 2014-12-15)

Skolverket

Skolverket. *Nyanlända elever i fokus*. Skolverket, 2013.

http://www.skolverket.se/polopoly_fs/1.210746!/Menu/article/attachment/Nyanlanda_informationsfolder.pdf

(Hämtad: 2015-01-07)

Bilagor

Frågeformulär

Introduktion: Ett verbalt medgivandeintyg.

Social förvärld

- Berätta lite om dig själv.
- När du kom hit till Sverige vilken historia, familjebild och kultur bar du med dig då?
- Vem var det som såg till att du flyttade till Sverige ensam?
- Vilka skäl gav din familj dig som avgjorde att du faktiskt flyttade hit?
- Vad vill din familj att du ska göra här i Sverige som är så viktigt?
- Hur känner du inför det?
- Varför är det bra?
- Varför är det dåligt?
- Hur mår du?
- Varför kände du så?
- När du var tvungen att stå på egna ben och börja leva självständigt i det svenska samhället vad var jobbigast?
- Varför var det så?

- Fanns det situationer som var jobbigare än andra?
- Hur gjorde du för att klara av de jobbiga situationerna?
- Vilka situationer var lätta?
- På vilket sätt kände du dig socialt accepterad i ditt hemland?
- Hur kommer det sig att du känner så?
- På vilka ställen kände du dig socialt accepterad i ditt hemland?
- Hur kommer det sig att du känner så?
- Tillsammans med vilka människor känner du dig socialt accepterad i ditt hemland?
- Hur kommer det sig att du känner så?
- Hur fungerade du som person innan du kom hit till Sverige?
- Varför tror du att du hade den inställningen då?
- Har du varit hemma och hälsat på sedan du kom hit till Sverige?
- Känner du dig fortfarande som hemma när du kommer till Afghanistan och träffar din familj igen?
- Vilka konsekvenser har flytten till Sverige medfört din relation till din historia och ditt förflutna?
- Vad anser du kännetecknar dig som person?
- Vad är viktigt för dig?
- Har din livshistoria påverkat vad som är viktigt för dig?

Social medvärld

- Nu när det har gått ett par år, känner du fortfarande att din familjs skäl till att du flyttade hit är lika viktiga för dig?
- Har du skaffat fler egna mål efter flytten hit till Sverige?
- Vad är jobbigast med den svenska kulturen?
- Varför är det så?
- Är samma saker jobbiga i Afghanistan?
- Vad är bra med den svenska kulturen?
- Varför är det så?
- På vilka platser känner du dig inte socialt accepterad i Sverige?
- Vad gör du när du kommer till en sådan plats?
- Hur har detta påverkat dig?
- I vilka sociala situationer/platser i det svenska samhället känner du dig bekväm?
- Vad beror det på att just dessa situationer och platser är bekväma för dig att vistas i?
- I vilka sociala situationer/platser i det svenska samhället känner du dig absolut inte bekväm?

- Vad beror det på att just dessa situationer och platser inte känns bekväma att vara på?
- Finns det sociala platser i det svenska samhället som du undviker?
- Varför undviker du dessa sociala platser?
- Nu när du bor i Sverige och är en svensk medborgare, känner du dig annorlunda mot andra svenska medborgare?
- På vilka sätt anser du att du är annorlunda?
- Hur påverkar det ditt liv?
- Hur ser du på den svenska mannens roll i hemmet, där både mannen och kvinnan förvärvsarbetar liksom tar hand om hushållet?
- Varför känner du så?
- När du talar med din familj om det svenska samhället finns det saker som du undviker att tala om med exempelvis din släkt då?
- Varför är det så?
- Vilka konsekvenser känner du att flytten till Sverige har gett ditt liv rent känslomässigt?
- Vilka konsekvenser känner du att flytten till Sverige har gett din vardag?

Social omvärld

- Hur upplever du det sociala svenska kroppsspråket?
- Hur upplever du de dolda sociala reglerna om hur man ska bete sig i olika situationer?
- Vilka har varit lättare att förstå?
- Varför är det så?
- Har det påverkat ditt sociala liv på något sätt?
- Vilka har varit svårare att förstå?
- Varför är det så?
- Har det påverkat ditt sociala liv på något sätt?
- Har dessa dolda regler om hur man uppför sig fått dig att avstå från att göra vissa saker som du egentligen hade velat göra?
- Hur påverkas du av nya sociala situationer i den svenska kulturen?
- Hur gör du för att klara av sådana situationer?
- På vilket sätt känner du dig socialt accepterad i Sverige?
- På vilka ställen och tillsammans med vilka människor känner du dig socialt accepterad i Sverige?
- Vilka faktorer är det som medför att det är så?
- På vilket sätt känner du dig inte socialt accepterad i Sverige?
- Vad gör du när du kommer till en sådan situation?

- Hur har detta påverkat dig?
- Vilka sociala situationer tillsammans med personer med svensk härkomst tycker du är så pass trevliga att du kan slappna av?
- Finns det sociala situationer som du undviker i det svenska samhället?
- Varför undviker du dessa situationer?
- I vilka sociala situationer tillsammans med personer med svensk härkomst tycker du är så pass otrevliga att du försöker så långt det är möjligt att faktiskt undvika dessa situationer.
- Varför är dessa sociala situationer så otrevliga för dig?
- Hur påverkar detta ditt vardagliga liv?
- Hur påverkar detta ditt sociala liv?
- Vilka saker är viktiga för dig att bevara från din härkomst kultur?
- Varför är dessa aspekter så viktiga?
- Vad hade varit enklast, att gifta sig med en kvinna från Afghanistan eller från Sverige?
- Varför är det så?
- Beroende på vilket val du hade gjort hur hade din familj reagerat?
- Hur kommer detta sig?
- Hur tror du att det svenska kulturella beteendet skulle tas emot i Afghanistan?
- Hur skulle det påverka din relation till din familj om du hade levt efter svenska kulturens normer och värden?
- Känner du att du har förändrats som person sedan du kom hit till Sverige?
- På vilket sätt har du förändrats?
- Varför tror du att det är så?
- Vilka sociala attityder från kulturen i Afghanistan vet du automatiskt att du inte kan använda dig av när du talar med en person från den Svenska kulturen?
- Hur var det att möta den svenska kulturen när du precis kom hit till Sverige?
- Varför kände du då?
- Vad var jobbigast?
- Vad var enklast?
- Vilka sociala attityder och beteende från den svenska kulturen vet du rent automatiskt att du inte kan använda dig av i konversationen med din släkting som bor i Afghanistan?
- Om du hade åkt tillbaka till Afghanistan och hälsat på, hade du betett dig likadant som du gör här i Sverige då?
- Varför hade du betett dig annorlunda?
- Hur känner du dig när du korrigerar ditt beteende beroende på var du är eller vem du talar med?

- Hur får en sådan situation dig att känna dig?
- Har din inställning till kulturen i Afghanistan förändrats?
- På vilket sätt då?
- Känner du dig respekterad för den du är i det svenska samhället?
- Känner du att din kulturella bakgrund är respekterad i det svenska samhället?
- På vilket vis är den respekterad?
- På vilket vis är den inte respekterad?
- Hur påverkar det din vardag?
- Hur påverkar känslan av att vara respekterad samvaron med andra svenska medborgare?
- Hur påverkar känslan av att inte känna sig accepterad din sociala samvaro med andra svenska medborgare?
- Hur påverkar det din vilja att ta plats i olika sociala sammanhang?
- Känner du att du respekterar den svenska kulturen?
- På vilket vis respekterar du den?
- På vilket vis respekterar du den inte?
- Hur påverkar det din sociala samvaro med andra svenska medborgare?
- Hur påverkar det din vilja att ta plats i olika sociala sammanhang?
- Känner du att du måste skydda din kulturella bakgrund från den svenska kulturen?
- Vilka delar måste du skydda i så fall?
- Varför tror du det är så?
- Vilka konsekvenser känner du att flytten till Sverige har gett din sociala tillvaro?

Social eftervärld

- Vilket mål har du inför framtiden?
- När du funderar över din framtid hur vill du att den ska se ut, i förhållande till din härkomst och din svenska identitet?
- Vilka influenser från den Svenska kulturen vill du absolut inte skall finnas med i ditt liv i framtiden?
- Varför är det så?
- Hur kommer det sig att du vill behålla.... Delen av ditt liv?
- Varför är det viktigt?
- När det är dags för dig att bilda familj, vilken härkomst vill du helst att din framtida fru har?
- Varför är det så?

- Om du hade fått en dotter eller son. Hade du velat att hon eller han skulle se sig som helt svensk?
- Hade du velat att din son skulle leva som andra pojkar gör i den svenska kulturen?
- Hade du velat att din dotter skulle leva som andra flickor gör i den svenska kulturen?
- Vilka konsekvenser känner du att flytten till Sverige har gett din framtid?

Isabelle Andersson

Besöksadress: Kristian IV:s väg 3
Postadress: Box 823, 301 18 Halmstad
Telefon: 035-16 71 00
E-mail: registrator@hh.se
www.hh.se